

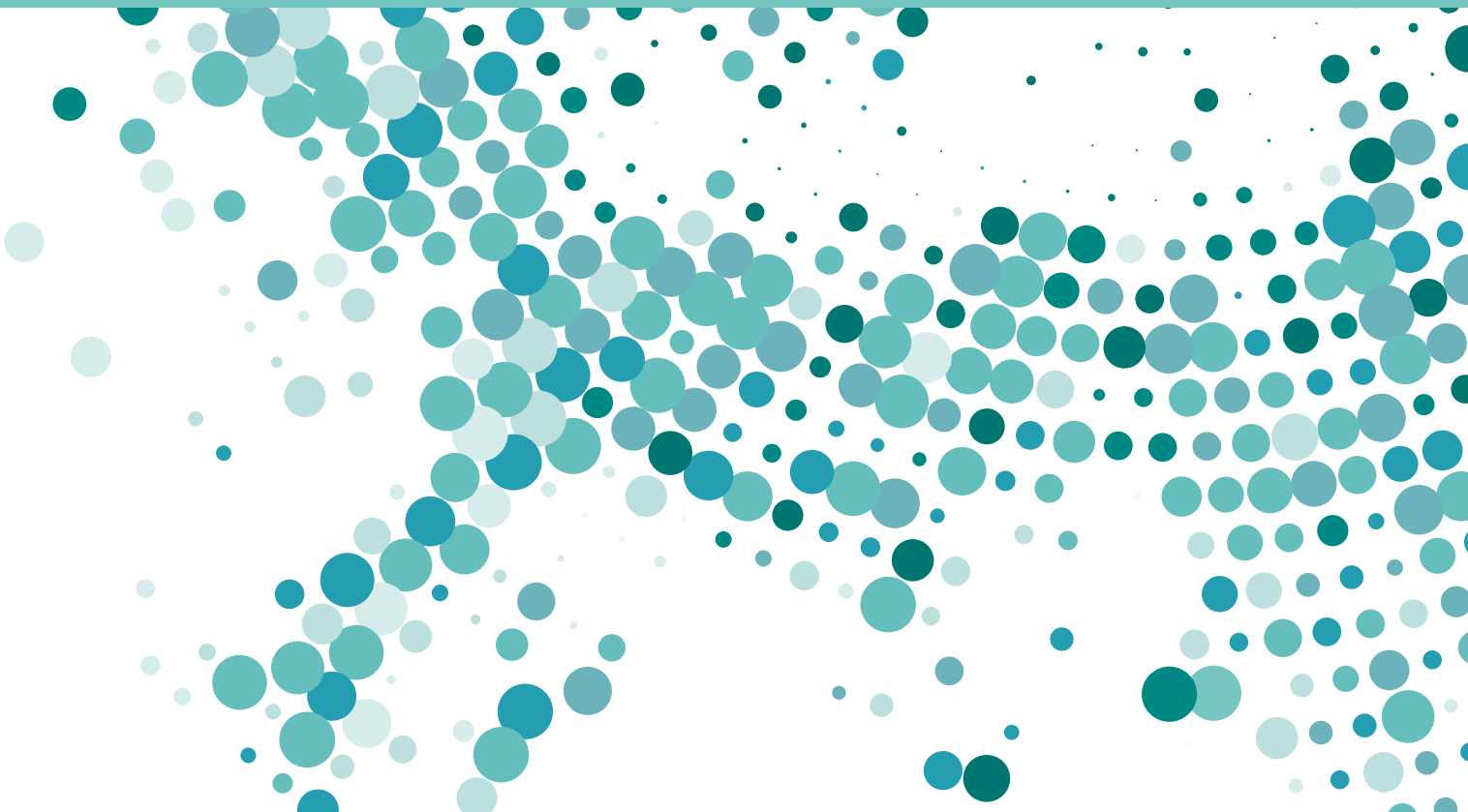


SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET

Poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimustyöryhmän raportti

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 9/2016

Hallinto



Poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimustyöryhmän raportti

ISSN 2341-8524 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-324-086-5 (verkkojulkaisu)

Helsinki 2016

KUVAILULEHTI

Julkaisija	Sisäministeriö Poliisiosasto	Julkaisu-aika 21.3.2016
Tekijät	Riitta Aulanko, työryhmän puheenjohtaja Elina Hirttiö, työryhmän sihteeri	
Julkaisun nimi	Poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimustyöryhmän raportti	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisu 9/2016	
Julkaisun teema	Hallinto	
Tiivistelmä	<p>Sisäministeriön poliisiosasto asetti 20.3.2015 esiselvityshankkeen uudistamaan ja yhdenmukaistamaan poliisihallinnon säädettyjen virkojen kelpoisuusvaatimuksia.</p> <p>Työryhmän tehtävänä oli valmistella esiselvitys kelpoisuusvaatimuksista sellaisiin poliisihallinnon tehtäviin, joihin kuuluu mahdollisuus käyttää merkittävää, välitöntä julkista valtaa tai joissa suoritettavilla päätöksillä tai toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnan toimintoihin ja joista on siten säädettävä lain tai asetuksen tasoisella säädöksellä. Samoin työryhmän tuli tehdä myös muut mahdolliset tähän kokonaisuuteen liittyvät muutosesitykset esimerkiksi poliisihallinnon virkojen nimikkeisiin tai muihin virkamiesoikeudellista asemaa koskeviin seikkoihin. Esitys voitiin valmistella hallituksen esityksen tai asetusmuutoksen muotoon. Työryhmän toimeksiantoon ei kuulunut poliisihallinnon virkojen kielitaitovaatimusten eikä virkanimikkeiden ruotsin- tai englanninkielisiä käännosten käsitteleminen.</p> <p>Työryhmä ehdottaa kelpoisuusvaatimusten muuttamista siten, että ylimmän poliisijohdon virkojen kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämisestä säädettäisiin lain tasolla. Valtion virkamieslaissa säädetään valtion ylimmän virkamiesjohdon kelpoisuusvaatimukset. Ylimmän poliisijohdon osalta tarkentavat säännökset nostettaisiin asetuksen tasolta poliisin hallinnosta annettuun lakiin. Muista poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin pääosin edelleen poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa.</p> <p>Poliisihallinnon viroissa edellytettävää oikeustieteellistä korkeakoulututkintovaatimusta ehdotetaan useiden virkojen kohdalla väljennettäväksi ylempää korkeakoulututkintoa koskevaksi vaatimukseksi. Oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon vaatimus jäisi kelpoisuusvaatimukseksi sellaisiin virkoihin, joissa juridinen osaaminen on viran pääasiallinen tehtävä.</p> <p>Poliisihallinnon eri virkaryhmien sisällä olevat virat ja tehtäväkuvat poikkeavat toisistaan siinä laajuudessa, että yhdenmukaisia ja yleisempiä kelpoisuusvaatimuksia ei katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa kelpoisuusvaatimuksiksi poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa lueteltuihin poliisihallinnon virkoihin. Työryhmä ehdottaa kuitenkin muun muassa perehtyneisyyttä koskevien määritelmien rajaamista kolmeen erilaiseen määritelmään. Tarkoituksena on turvata poliisitoimen tuntemus niissä viroissa, joiden hoidossa korostuu yhteys operatiiviseen poliisitoimintaan. Tällaisissa viroissa vaadittaisiin perehtyneisyyttä poliisitoimeen ylimmistä poliisimiesviroista alkaen. Operatiivisiin poliisimiesvirkoihin ehdotetaan säädettäväksi kelpoisuusvaatimuksiksi pääosin poliisikoulutuksen tuottamat tutkinnot. Poliisilaitoksen ylivartijan ja vartijan virkaan ehdotetaan säädettäväksi kelpoisuusvaatimus.</p> <p>Työryhmäraportti sisältää hallituksen esitysluonnoksen ja valtioneuvoston asetusluonnokset. Hallituksen esitysluonnos ja asetusluonnokset muodostavat kokonaisuuden, joissa toistuvat edellä kuvatut linjaukset. Työryhmän näkemyksen mukaan ylimmän poliisijohdon kelpoisuusvaatimukset sisältävä hallituksen esitysluonnos tulisi toteuttaa ensin ja sen jälkeen asetuksentasoiset muutokset.</p>	
Asiasanat	kelpoisuusehdot, poliisi, virat	
Asianumerot	SMDno-2015-313, SM008:00/2015 (Hare)	
	ISSN (verkkojulkaisu) 2341-8524	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-324-086-5
	Sivumäärä 76	Kieli suomi URN-tunnus http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-086-5
Julkaisujen myynti/jakelu	http://www.intermin.fi/julkaisut	

PRESENTATIONSBLAD

Utgivare	Inrikesministerium Polisavdelning	Utgivningsdatum 21.3.2016
Författare	Riitta Aulanko, arbetsgruppens ordförande Elina Hirttiö, arbetsgruppens sekreterare	
Publikationens namn	Rapport av arbetsgruppen för behörighetsvillkor för tjänster inom polisförvaltningen	
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikationer 9/2016	
Publikationens tema	Administration	
Referat	<p>Inrikesministeriets polisavdelning tillsatte den 20 mars 2015 ett preliminärt utredningsprojekt för att se över och förenhetliga behörighetsvillkoren för tjänster inom polisförvaltningen.</p> <p>Arbetsgruppen hade till uppgift att bereda en preliminär utredning om behörighetsvillkoren för sådana uppgifter inom polisförvaltningen som innefattar en möjlighet till betydande utövning av direkt offentlig makt eller där besluten eller åtgärderna annars har stora konsekvenser för individens ställning eller samhällets funktioner och om vilka det således ska bestämmas genom lag eller förordning. Arbetsgruppen hade också till uppgift att lägga fram eventuella andra till denna helhet anknyttande förslag till ändringar i t.ex. tjänstebenämningar inom polisförvaltningen eller andra omständigheter som gäller tjänstemannarättslig ställning. Förslaget kunde beredas i form av en regeringsproposition eller förordningsändring. Till arbetsgruppens uppdrag hörde varken att behandla språkkunskapskraven för tjänster inom polisförvaltningen eller svenska och engelska översättningar av tjänstebenämningar.</p> <p>Arbetsgruppen föreslår att behörighetsvillkoren ändras så att bestämmelser om behörighetsvillkor för tjänster inom polisens högsta ledning och utnämning till tjänster ska utfärdas genom lag. Bestämmelser om behörighetsvillkoren för statens högsta tjänstemannaledning finns i statsjänstemannalagen. När det gäller polisens högsta ledning föreslås det att de preciserande bestämmelserna överförs från förordning till polisförvaltningslagen. Avsikten är att bestämmelser om övriga behörighetsvillkor för tjänster inom polisförvaltningen i huvudsak bibehålls i polisförvaltningsförordningen.</p> <p>Det föreslås att kravet på högskoleexamen i juridik som behörighetsvillkor för tjänster inom polisförvaltningen ändras i fråga om flera tjänster så att kravet gäller högre högskoleexamen. Avsikten är att bibehålla högskoleexamen i juridik som behörighetsvillkor för sådana tjänster där den huvudsakliga uppgiften är juridiskt kunnande.</p> <p>Tjänsterna och befattningsbeskrivningarna inom polisförvaltningens olika tjänstegrupper är så olika att det inte ansågs vara ändamålsenligt att föreslå enhetliga och mer allmänna behörighetsvillkor för de tjänster inom polisförvaltningen som anges i polisförvaltningsförordningen. Arbetsgruppen föreslår dock bl.a. att man begränsar antalet definitioner som gäller förtrogenhet till tre. Avsikten är att trygga kännedomen om polisväsendet i de tjänster där sambandet med operativ polisverksamhet betonas. I sådana tjänster krävs förtrogenhet med polisväsendet ända från högsta polismantjänster. Som behörighetsvillkor för polismantjänster som omfattar operativ verksamhet föreslås i huvudsak examen från polisutbildningen. Det föreslås bestämmelser om behörighetsvillkor för tjänsten som övervaktare och vaktare hos en polisnärättning.</p> <p>I arbetsgruppsrapporten ingår ett utkast till regeringsproposition och utkast till statsrådets förordning. Utkastet till regeringsproposition och utkastet till förordning bildar en helhet där de riktlinjer som nämnts ovan upprepas. Arbetsgruppen anser att utkastet till regeringsproposition, som innehåller behörighetsvillkoren för den högsta polisledningen, bör genomföras först, och därefter ändringarna på förordningsnivå.</p>	
Nyckelord	polisförvaltningen, behörighetsvillkor, tjänster	
Ärendenummer	SMDno-2015-313, SM008:00/2015 (Hare)	
	ISSN (webbpublikation) 2341-8524	ISBN (webbpublikation) 978-952-324-086-5
	Sidantal 76	Språk finska URN http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-086-5
Beställningar/ distribution	http://www.intermin.fi/julkaisut	

SISÄLLYS

SISÄMINISTERIÖLLE	9
1 Raportin rakenne ja sisältö	11
1.1 Raportin rakenne	11
1.2 Aikaisemmat työryhmät	11
1.3 Kelpoisuusvaatimusten säätämisen edellytyksistä	11
1.4 Säädöstaso	12
1.5 Työryhmän päälinjauksista	13
HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE POLIISIN HALLINNOSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA	15
1 Esityksen pääasiallinen sisältö	15
2 Yleisperustelut	16
2.1 Nykytila	16
2.1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	16
2.1.2 Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö	18
2.1.3 Nykytilan arviointi	19
2.2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	21
2.3 Esityksen vaikutukset	21
2.3.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	21
2.3.2 Henkilöstövaikutukset	22
2.4 Asian valmistelu	22
2.4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto	22
2.5 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen	22
3 Yksityiskohtaiset perustelut	23
3.1 Lakiehdotuksen perustelut	23
3.2 Tarkemmat säännökset ja määräykset	26
3.3 Voimaantulo	26
3.4 Suhde perustuslakiin ja säätämisympäristö	26
4 Lakiehdotus	29
5 Valtioneuvoston asetus poliisin hallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta	31
6 Perustelumuistio valtioneuvoston asetukseen poliisin hallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta – poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimukset	35
7 Valtioneuvoston asetus sisäministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n muuttamisesta	46
8 Valtioneuvoston asetus Poliisiammattikorkeakoulusta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n muuttamisesta	48
LIITTEET	50
LIITE 1 Kelpoisuusvaatimuksia koskevia säädöksiä (helmikuu 2016)	50
LIITE 2 Poliisihallinnon virkojen voimassaolevat kelpoisuusvaatimukset	60
LIITE 3 Poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimukset: muutosehdotukset	63

LIITE 4 Eriävä mielipide Poliisihallitus	66
LIITE 5 Lausuma keskusrikospoliisi.....	69
LIITE 6 Eriävä mielipide koulutusjohtaja Petri Alkiora.....	71
LIITE 7 Eriävä mielipide Vesa Nyrhinen	74

SISÄMINISTERIÖLLE

Sisäministeriön poliisiosasto asetti maaliskuussa 2015 esiselvityshankkeen uudistamaan ja yhdenmukaistamaan poliisihallinnon säädettyjen virkojen kelpoisuusvaatimuksia. Hankkeen toimikausi oli 20.3.2015–31.12.2015.

Työryhmän tehtävänä oli valmistella esiselvitys kelpoisuusvaatimuksista sellaisiin poliisihallinnon tehtäviin, joihin kuuluu mahdollisuus käyttää merkittävää, välitöntä julkista valtaa tai joissa suoritettavilla päätöksillä tai toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnan toimintoihin ja joista on siten säädettävä lain tai asetuksen tasoisella säädöksellä. Samoin työryhmän tuli tehdä myös muut mahdolliset tähän kokonaisuuteen liittyvät muutosesitykset esimerkiksi poliisihallinnon virkojen nimikkeisiin tai muihin virkamiesoikeudellista asemaa koskeviin seikkoihin. Esitys voitiin valmistella hallituksen esityksen tai asetusmuutoksen muotoon. Työryhmän toimeksiantoon ei kuuluut poliisihallinnon virkojen kielitaitovaatimusten eikä virkanimikkeiden ruotsin- tai englanninkielisiä käänntösten käsitteleminen.

Poliisihallinnon virkojen nimikkeet, kelpoisuusvaatimukset ja nimittämistoimivalta on osin säädetty asetustasolla. Poliisimiesvirkojen kelpoisuusvaatimuksista on säädetty useina eri ajankohtina ja niitä on lukumäärällisesti paljon. Myös muihin poliisihallinnon virkoihin on säädetty kelpoisuusvaatimuksia. Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt lausunnossaan (PeVL 67/2010 vp - HE 224/2010 vp) huomiota tiettyjen poliisihallinnon ylimpien virkojen kelpoisuusvaatimuksia ja nimittämistä koskevan sääntelyn säädöstasoon.

Hankkeen asettamisen taustalla olivat myös poliisihallinnon useat organisaatiouudistukset, poliisin tutkintokoulutus uudistus, muutokset korkeakoulututkintojen nimikkeissä ja muuttuneet valtionhallinnon henkilöstöhallinnolliset linjaukset, jotka ovat aiheuttaneet muutostarpeita myös poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksiin.

Työryhmä esittää raportissa ehdotuksena poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimusten sisällöksi. Raportti sisältää hallituksen esitysluonnoksen ja valtioneuvoston asetusluonnokset. Työryhmämietintöön sisältyy kolme eriävää mielipidettä ja yksi lausuma.

Työryhmään ovat kuuluneet puheenjohtajana lainsäädäntöneuvos (1.1.2016 alkaen hallitusneuvos) Riitta Aulanko ja sihteerinä ylitarkastaja Elina Hirttiö, molemmat sisäministeriön poliisiosastolta sekä jäsenenä poliisiylitarkastaja Stefan Gerkman sisäministeriön poliisiosastolta (varajäsen poliisitarkastaja Pekka Aho), ylitarkastaja (1.1.2016 alkaen erityisasiantuntija) Tuija Saari sisäministeriön hallinto- ja kehittämissyksiköstä (varajäsen hallitusneuvos Henri Helo), ylitarkastaja Miia Lehmus-Niemi Poliisihallituksesta (varajäsen henkilöstöpäällikkö Tiina Eränkö), hallintojohtaja Reine Inkeroinen keskusrikospoliisista (varajäsen rikosylitarkastaja Björn Weckström), osastopäällikkö Ilkka Hanski suojelupoliisista (varajäsen hallintopäällikkö Pirkka Kuusela), koulutusjohtaja Petri Alkiora Poliisiammattikorkeakoulusta (varajäsen henkilöstöpäällikkö Marko Laitinen), puheenjohtaja Yrjö Suhonen Suomen Poliisijärjestöjen Liitto ry:stä (varajäsen lakimies Rita Ridanpää), yksikön sihteeri Helena Olá Palkansaajajärjestö Pardia ry:stä (varajäsen ylitarkastaja Sanna Lehtonen), vartija Ari Huuskonen Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry:stä (varajäsen ylikonstaapeli Veijo Niemi) ja poliisilakimies Vesa Nyrhinen Julkisanalan koulutettujen neuvottelujärjestö JUKO ry:stä (varajäsen apulaispoliisipäällikkö Antero Rytkölä).

Työryhmä kokoontui 14 kertaa. Työryhmä on kuullut työnsä aikana asiantuntijoina lainsäädäntöneuvos Marietta Keravuori-Rusasta oikeusministeriöstä ja neuvotteleva virkamies Miska Lautiaista valtiovarainministeriöstä. Lisäksi työryhmä pyysi oikeuskanslerinvirastolta lausunnon liittyen säädöstasoon.

Työryhmä luovuttaa kunnioittavasti raporttinsa sisäministeriölle.

Helsingissä 21 päivänä maaliskuuta 2016

Riitta Aulanko

Elina Hirttiö

Stefan Gerkman

Tuija Saari

Miia Lehmus-Niemi

Reine Inkeroinen

Ilkka Hanski

Petri Alkiora

Yrjö Suhonen

Helena Olá

Ari Huuskonen

Vesa Nyrhinen

1 Raportin rakenne ja sisältö

1.1 Raportin rakenne

Työryhmä on valmistellut raportin, johon sisältyy hallituksen esitysluonnos ja asetusmuutosluonnokset.

Työryhmän mietintö jakaantuu kolmeen osaan: yleiseen osaan, hallituksen esitysluonnokseen ja asetusluonnoksiin. Hallituksen esitysluonnos ja asetusluonnokset muodostavat kokonaisuuden, joilla on yhtymäkohtia toisiinsa. Kelpoisuusvaatimusten muutokset on tarkoituksenmukaista käsitellä yhtenä kokonaisuutena myös jatkovalmistelussa. Tämän vuoksi työryhmän näkemyksen mukaan lain tasoiset muutokset tulisi toteuttaa ensin ja vasta sen jälkeen asetustasoiset muutokset.

1.2 Aikaisemmat työryhmät

Aikaisemmin poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksia on käsitellyt työryhmä, jonka raportti

"Poliisivirkojen kelpoisuusvaatimusten uudistaminen, poliisin johtamisjärjestelmän kehittäminen ja alempaa eroamisikää koskevat muutostarpeet" (poliisin ylijohdon julkaisusarja 4/2006) julkaistiin vuonna 2006. Työryhmä esitti muun muassa virkojen kelpoisuusvaatimusten määrän vähentämistä, sisällön väljentämistä ja uudistamista.

Lisäksi vuonna 2011 julkaistiin Poliisihallituksen asettaman poliisin virkanimiketyöryhmän esitys poliisin virkanimikkeistöksi (Poliisihallituksen julkaisusarja 4/2011). Virkanimiketyöryhmä esitti poliisin lupahallinnon ja siviilivirkojen nimikkeitä enemmän tehtävää ja hierarkkista tasoa kuvaaviksi ja poliisinimikkeiden säilyttämistä ennallaan muutoin kuin konstaapelivirkojen osalta.

1.3 Kelpoisuusvaatimusten säätämisen edellytyksistä

Valtioneuvoston periaatepäätös (vm342/00/91) vuodelta 1991 valtion virkoja ja tehtäviä koskevien kelpoisuusvaatimusten uudistamisesta ei ole enää voimassa, mutta ohjeesta ilmenevää linjausta erityisten kelpoisuusvaatimusten asettamisesta voidaan pitää perusoikeuksien toteutumisen edistämisen kannalta tarpeellisenä, näin on todennut esimerkiksi eduskunnan apulaisoikeusasiamies vuonna 2009 annetussa ratkaisussa (Dnro 2807/4/07).

Kelpoisuusvaatimuksia tulisi erikseen säätää vain silloin kun se on perustellusti tarpeellista ja siihen on selkeä syy. Periaatepäätöksen mukaan kelpoisuusvaatimukset säädettäisiin valtionhallinnon tehtävien ja viraston organisaation kannalta keskeisiin tehtäviin. Tällaisia tehtäviä olisivat ohjeen mukaan mm. ministeriöiden johtotehtävät sekä keskusvirastojen ja muiden välittömästi ministeriön alaisten virastojen päällikön tehtävät.

Lisäksi kelpoisuusvaatimukset säädettäisiin myös muihin tehtäviin, joihin kuuluu mahdollisuus käyttää merkittävää, välitöntä julkista valtaa tai joissa suoritettavilla päätöksillä tai toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnan toimintoihin. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa poliisilaissa tarkoitetut poliisimiehen tehtävät. Poliisimiehellä ja poliisilaitoksen ylivartijalla ja vartijalla on muun muassa kiinniotto-oikeus ja oikeus käyttää voimakeinoja.

Julkisen vallan käyttöä sisältyy eriasteisena muihinkin poliisihallinnon tehtäviin. Kuitenkin periaatepäättöksen mukaan vain kaikkein huomattavinta julkisen vallan käyttöä sisältäviin tehtäviin säädettäisiin kelpoisuusvaatimukset. Työryhmä on raportissaan ottanut mainitut näkökohdat huomioon, mikä tarkoittaa sitä, että tiettyihin virkoihin ei enää esitetä säädettäväksi kelpoisuusvaatimuksia.

Kun kelpoisuusvaatimuksia väljennetään, kasvaa hakuilmoituksen merkitys rekrytointiprosessissa. Valtiovarainministeriön ohjeessa virantäytössä noudatettavista periaatteista (VM1/01/2009) on todettu, että virkaan kuuluvien tehtävien avaaminen jo hakuilmoituksessa on tärkeää sekä nimittävän viranomaisen että viran hakijoiden kannalta. Haettavana olevan viran tehtävät tulee määritellä jo ennen haettavaksi julistamista, koska vasta tämän jälkeen voidaan arvioida, mitä edellytyksiä virkaan valittavalle asetetaan. Tehtävien määrittely ja mainitseminen hakuilmoituksessa vaikuttavat myös siihen, että nimitysharkinta on mahdollista tehdä tasapuolisesti. Hakuilmoituksella on suuri merkitys myös sille, että hakijoiksi saadaan juuri sellaisia henkilöitä, joiden ammattitaito ja kokemus sopivat mahdollisimman hyvin haettavana olevan viran tehtäviin.

Edelleen ohjeen mukaan säädettyjen kelpoisuusvaatimusten lisäksi toivotut, tehtävien onnistuneen hoidon kannalta tärkeät lisävalmiudet ja henkilökohtaiset ominaisuudet tulisi mainita jo hakuilmoituksessa. Pätevyysarvioinnissa ja ansiovertailussa voidaan nojata vain sellaisiin seikkoihin, jotka on mainittu hakuilmoituksessa, koska kaikkien hakijoiden on saatava tieto vaadittavista lisävalmiuksista ja -ominaisuuksista jo harkitessaan viranhakua ja hakiessaan virkaa.

1.4 Säädöstaso

Poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksista olisi jatkossa säädetty sekä lakitasolla että asetustasolla useassa eri säädöksissä. Ylimmän poliisijohdon kelpoisuusvaatimukset ja nimittäminen ehdotetaan nostettavaksi lakitasolle ja niistä säädettäisiin sekä valtion virkamieslaissa, jossa on valtion ylimmän virkamiesjohdon yhteiset kelpoisuusvaatimukset että tarkentavin osin poliisin hallinnosta annetussa laissa. Pääosa poliisihallinnon säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista olisi edelleen poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa. Kokonaisuuden hahmottamisen helpottamiseksi poliisin hallinnosta annettuun asetukseen ehdotetaan otettavaksi pykälä, jossa viitattaisiin niihin laki- ja asetustason säädöksiin, joissa on säädetty poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksia.

Lisäksi kokonaisuuteen vaikuttavat perustuslain ja valtion virkamieslain säännökset nimittämistoimivallasta ja Suomen kansalaisuutta koskevasta vaatimuksesta. Perustuslain 125 §:n mukaan lailla voidaan säätää, että määrättyihin julkisiin virkoihin tai tehtäviin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Valtioneuvosto nimittää perustuslain 126 §:n mukaan valtion virkoihin, jollei nimittämistä ole säädetty tasavallan

presidentin, ministeriön tai muun viranomaisen tehtäväksi. Valtion virkamieslain (750/1994) 7 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan poliisilaisissa (872/2011) tarkoitettuun poliisimiehen virkaan ja 11 kohdan mukaan suojelupoliisiin muuhun kuin poliisimiehen virkaan voidaan nimittää vain Suomen kansalainen.

1.5 Työryhmän päälinjauksista

Työryhmä on tarkastellut poliisihallinnon säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia kokonaisuutena, johon kuuluvat poliisimiesvirkojen ja muiden poliisihallinnon säädettyjen virkojen kelpoisuusvaatimukset poliisiyksiköissä ja sisäministeriön poliisiosastolla.

Työryhmä ehdottaa johtamistehtävissä toimiviin poliisihallinnon virkoihin säädettäväksi kelpoisuusvaatimuksiksi tehtävän edellyttämän monipuolisen kokemuksen, käytännössä osoitetun johtamistaidon ja johtamiskokemuksen. Näiden lisäksi ehdotetaan tarvittaessa myös muita erityisiä kelpoisuusvaatimuksia.

Poliisihallinnon viroissa edellytettävää oikeustieteellistä korkeakoulututkintovaatimusta ehdotetaan useiden virkojen kohdalla väljennettäväksi ylempää korkeakoulututkintoa koskevaksi vaatimukseksi. Ratkaisu on valtionhallinnon yleisen tutkintovaatimuksia koskevien uudistuslinjausten mukainen. Oikeustieteellisen korkeakoulututkinnon vaatimus jäisi kelpoisuusvaatimukseksi sellaisiin poliisihallinnon virkoihin, joissa juridinen osaamisen on viran pääasiallinen tehtävä.

Nykyisin poliisin hallinnosta annetun asetuksen kelpoisuusvaatimuksissa on mainittu poliisipäällystön tutkinnon lisäksi suoritettava soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, joka on sisäministeriön sekä Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston välillä tehdyissä yhteistyösopimuksissa tarkoitettu hallintotieteiden tai valtiotieteiden maisterin tutkinto. Mainintaa näistä erillisistä tutkinnoista ei enää kelpoisuusvaatimusten uudistamisen jälkeen tarvittaisi. Poliisin tutkinnon lisäksi vaadittavaa korkeakoulututkintoa tai ylempää korkeakoulututkintoa ei enää yksilöitäisi kelpoisuusvaatimuksissa.

Poliisihallinnon erityispiirteet otettaisiin huomioon kelpoisuusvaatimuksia uudistettaessa. Tarkoituksena on turvata poliisitoimen tuntemus niissä viroissa, joiden hoidossa korostuu yhteys operatiiviseen poliisitoimintaan. Tällaisissa viroissa vaadittaisiin perehtyneisyyttä poliisitoimeen ylimmistä poliisimiesviroista alkaen. Operatiivisiin poliisimiesvirkoihin ehdotetaan säädettäväksi kelpoisuusvaatimuksiksi pääosin poliisikoulutuksen tuottamat tutkinnot. Tavoitteena on edelleen jatkaa kehitystä, jossa poliisimiesvirkanimikkeitä käytettäisiin vain sellaisissa poliisimiestehtävissä, joissa poliisivaltuuksien käyttö on tarpeen.

Poliisilaitoksen ylivartijan ja vartijan virkaan ehdotetaan säädettäväksi kelpoisuusvaatimus, koska tehtävässä käytetään merkittävää julkista valtaa.

Työryhmä ei päässyt eri virkaryhmien kuten päällystön tai alipäällystön kelpoisuusvaatimusten osalta yhtenäisiin tutkintovaatimusmääritelmiin tai osaamisaluemääritelmiin. Virkaryhmien sisällä olevat virat ja niiden tehtävät poikkeavat toisistaan siinä laajuudessa, ettei hyvin yleisten kelpoisuusvaatimusten määrittely tuottaisi välttämättä sellaista lopputulosta, josta hyötyisivät sekä hakija, rekrytoija että poliisihallinto. Virat ja niiden tehtävät poikkeavat tietyissä tapauksissa toisistaan jopa saman virkanimikkeen sisällä eri poliisiyksiköissä, minkä vuoksi työryhmä päätyi ehdottamaan tietyissä tapauksissa saman virkanimikkeen kelpoisuusvaatimukseksi erilaisia sisäl-

töjä eri poliisiyksiköissä. Tähän vaikutti myös se, että suojelupoliisi siirtyi vuoden 2016 alusta lukien organisatorisesti Poliisihallituksen alaisuudesta suoraan sisäministeriön alaiseksi valtakunnalliseksi poliisiyksiköksi. Suojelupoliisin toimintaympäristön muuttuessa myös viraston virkojen kelpoisuusvaatimukset on tarkoituksenmukaista säilyttää sellaisina, että tehtäviin voidaan valita sopivan koulutustaustan omaava henkilö.

Ennen säädösmuutosten voimaatuloa virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty säilyttäisi kelpoisuutensa siihen virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen, johon hänet on nimitetty.

HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE POLIISIN HALLINNOSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

1 Esityksen pääasiallinen sisältö

Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi poliisin hallinnosta annettuun lakiin ylimmän poliisijohdon kelpoisuusvaatimuksia ja nimittämistä koskevat säännökset. Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, suojelupoliisin päällikön, keskusrikospoliisin päällikön ja paikallispoliisin poliisilaitoksen päällikön virkojen kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämisestä säädettäisiin jatkossa lakitasolla. Kelpoisuusvaatimuksia muutettaisiin vastaamaan paremmin valtionhallinnon ylimmän johdon virkojen säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia ottaen huomioon kuitenkin poliisihallinnon erityispiirteet.

Ehdotetut muutokset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

2 Yleisperustelut

2.1 Nykytila

2.1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 1 §:n mukaan sisäministeriö vastaa poliisin toimialan ohjauksesta ja valvonnasta sekä erikseen ministeriölle säädettävistä poliisin toimialan tehtävistä.

Sisäministeriön alainen keskushallintoviranomainen on Poliisihallitus, joka muiden poliisiyksiköiden kuin suojelupoliisin osalta toimii poliisin ylijhtona. Poliisihallituksen alaisia valtakunnallisia yksiköitä ovat keskusrikospoliisi ja Poliisiammattikorkeakoulu. Poliisihallituksen alainen paikallishallintoviranomainen on poliisilaitos. Sisäministeriön alainen valtakunnallinen yksikkö on suojelupoliisi. Poliisiyksiköitä ovat Poliisihallitus ja sen alaiset yksiköt sekä suojelupoliisi.

Poliisihallinnon ylimpiin virkoihin kuuluvat sisäministeriön poliisiosaston osastopäällikön, Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön, suojelupoliisin päällikön, Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin sekä paikallispoliisin poliisilaitoksen päälliköiden virat. Poliisilaitoksia ja paikallispoliisin päälliköitä on tällä hetkellä 11, muiden edellä mainittujen virkojen haltijoita yksi.

Poliisihallinnon virkojen nimikkeistä, kelpoisuusvaatimuksista ja nimittämistoimivallasta säädetään nykyisin pääosin asetustasolla. Poliisimiesvirat on lueteltu poliisista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1080/2013) ja niihin on säädetty kelpoisuusvaatimukset poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa (158/1996). Poliisimiesvirkojen kelpoisuusvaatimuksia on säädetty useina eri ajankohtina ja niitä on lukumäärällisesti paljon. Myös muihin poliisihallinnon virkoihin on säädetty kelpoisuusvaatimuksia.

Perustuslain 125 §:n mukaan lailla voidaan säätää, että määrättyihin julkisiin virkoihin tai tehtäviin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen. Yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskunto. Valtioneuvosto nimittää perustuslain 126 §:n mukaan valtion virkoihin, jollei nimittämistä ole säädetty tasavallan presidentin, ministeriön tai muun viranomaisen tehtäväksi. Valtion virkamieslain (750/1994) 7 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan poliisilaissa tarkoitettuun poliisimiehen virkaan ja 11 kohdan mukaan suojelupoliisin muuhun kuin poliisimiehen virkaan voidaan nimittää vain Suomen kansalainen.

Valtion virkamieslakiin lisättiin 1 päivästä toukokuuta 2015 lukien säännökset ylimmän johdon nimittämisestä aina määräajaksi ja pääsääntöisesti yhtenäisistä viiden vuoden määräajoista. Lisäksi lakiin koottiin ylimmän johdon yhteiset kelpoisuusvaatimukset, jotka koskevat poliisihallinnossa sisäministeriön poliisiosaston osastopäällikköä ja Poliisihallituksen poliisiylijohtajaa. Kun suojelupoliisi siirtyi sisäministeriön alaiseksi poliisiyksiköksi vuoden 2016 alusta lukien, tuli myös suojelupoliisin päällikön virka valtion virkamieslain ylimmän johdon kelpoisuussäätelyn piiriin.

Valtion virkamieslakia koskevan hallituksen esityksen (298/2014 vp) mukaan säännösten hajanaisuus sekä säätämistason osalta että organisaatiokohtaisesti ei ole

tarkoituksenmukaista. Keskitetysti toteutettujen uudistusten viemisen hallinnonalojen säännöksiin ei myöskään voida arvioida toimineen tarkoitetulla tavalla. Koska kelpoisuusvaatimukset ovat yksi ylimmän virkamiesjohdon asemaa ja valintaa yhtenäistävä tekijä ja koska pääsääntöisesti samat vaatimukset koskevat kaikkia ylimpiä virkamiehiä, on perusteltua ja selkeää, että niistä säädetään vain yhdessä paikassa. Edelleen hallituksen esityksen mukaan virastokohtaisista säännöksistä voidaan samalla luopua, jollei ole tarpeen säätää yhteisten vaatimusten lisäksi tarkentavia erityisvaatimuksia. Ylimmän virkamiesjohdon kelpoisuusvaatimuksia koskevat säännökset ministeriöiden ja virastojen hallintoasetuksissa tulevat kumottaviksi nyt annettavan esityksen seurauksena siltä osin kuin niissä säädetään yhteisistä vaatimuksista.

Valtion virkamieslain 8 §:n 2 momentin mukaan sen lisäksi, mitä yleisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään, 26 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen virkojen, lukuun ottamatta valtiosihteerä, erityisinä kelpoisuusvaatimuksina ovat ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Pykälän 3 momentin mukaan virkaan vaadittavasta tutkinnosta tai muista erityisistä kelpoisuusvaatimuksista voidaan tarvittaessa säätää erikseen asianomaista virastoa koskevassa valtioneuvoston asetuksessa. Jollei valtion virkaan vaadittavista tutkinnoista ja muista erityisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetä laissa, niistä voidaan pykälän 4 momentin mukaan säätää valtioneuvoston asetuksella, jos se on asianomaiseen virkaan kuuluvien tehtävien hoitamiseksi perusteltua. Valtioneuvosto voi saman pykälän 5 momentin mukaan erityisistä syistä antaa erivapauden valtioneuvoston asetuksella säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista.

Sisäministeriön poliisiosaston osastopäällikön, Poliisihallituksen poliisiylijohtajan ja suojelupoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimuksena on edellä mainittu valtion virkamieslaissa säädetty ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Ministeriön osastopäällikön nimittää valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) mukaan valtioneuvosto.

Poliisihallituksen poliisiylijohtajan viran kelpoisuusvaatimuksista on valtion virkamieslain lisäksi säädetty poliisin hallinnosta annetun asetuksen 16 §:n 1 momentin 1 kohdassa, jonka mukaan poliisiylijohtajan viran kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällyyden tutkinnon lisäksi 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys poliisitoimeen ja hallintotehtäviin sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Asetuksessa säädetyt kelpoisuusvaatimukset poikkeavat osin siitä mitä valtion virkamieslaissa on säädetty. Poliisiylijohtajan nimittää poliisin hallinnosta annetun asetuksen 17 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston yleisistunto.

Suojelupoliisi siirtyi vuoden 2016 alusta lukien poliisin hallinnosta annetun lain muutoksella (860/2015) organisatorisesti Poliisihallituksen alaisuudesta suoraan sisäministeriön alaiseksi valtakunnalliseksi poliisiyksiköksi (HE 346/2014 vp). Kun suojelupoliisin hallinnollinen asema muuttui, myös suojelupoliisin päällikön virka tuli suoraan ministeriön alaisen viraston päällikön viraksi, jonka kelpoisuusvaatimuksista on, kuten myös poliisiylijohtajan ja sisäministeriön osastopäällikön viran kelpoisuusvaatimuksista, säädetty valtion virkamieslain 8 §:n 2 momentissa.

Suojelupoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimuksista on lisäksi säädetty poliisin hallinnosta annetun asetuksen 16 §:n 1 momentin 7 kohdassa, jonka mukaan kelpoisuusvaatimuksena on oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällyyden

tutkinnon lisäksi suoritettu 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys hallinnonalan toimintaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Asetuksessa säädettyt kelpoisuusvaatimukset poikkeavat osin siitä mitä valtion virkamieslaissa on säädetty. Suojelupoliisin päällikön nimittää poliisin hallinnosta annetun asetuksen 17 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston yleisistunto.

Keskusrikospoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimuksena on poliisin hallinnosta annetun asetuksen 16 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi suoritettu 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys hallinnonalan toimintaan ja tehtävälueeseen sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Keskusrikospoliisin päällikön nimittää poliisin hallinnosta annetun asetuksen 17 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvoston yleisistunto.

Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin viran kelpoisuusvaatimukset on säädetty Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (282/2014). Asetuksen 20 §:n mukaan rehtorilta vaaditaan jatkotutkintona suoritettu lisensiaatin tutkinto tai tohtorin tutkinto, perehtyneisyyttä Poliisiammattikorkeakoulun toimialaan ja hallinnollista kokemusta. Rehtorin virkaan voidaan myös nimittää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jos hänet muutoin katsotaan erityisen ansioituneeksi tehtävään. Poliisiammattikorkeakoululain (1164/2014) 8 §:n 1 momentin mukaan sisäministeriö nimittää rehtorin.

Poliisilaitoksen päällikön viran kelpoisuusvaatimuksena on poliisin hallinnosta annetun asetuksen 16 §:n 1 momentin 14 kohdan mukaan oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai muu ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys tehtävälueeseen ja hallinnonalan toimintaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Paikallispoliisin päällikön nimittää poliisin hallinnosta annetun asetuksen 17 §:n 2 momentin mukaan sisäministeriö kuultuaan poliisiylijohtajaa.

2.1.2 Kansainvälinen kehitys ja lainsäädäntö

Myös muissa Pohjoismaissa ja Virossa poliisihallinto on organisoitu kaksipuolaisella ohjaus- ja johtamishallintomallilla. Tämän vuoksi näistä maista ja lisäksi Alankomaista kerättiin tiedot ylimmän poliisijohdon kelpoisuusvaatimuksia ja nimittämistoimivaltaista.

Alankomaissa kelpoisuusvaatimuksena ylimpiin poliisijohdon virkoihin on ylempi korkeakoulututkinto, monipuolinen kokemus poliisitoiminnasta sekä hyvät johtamis-, yhteistyö- ja esiintymistaidot. Nimittämisprosessin valmistelu tapahtuu sisäministeriön alaisuuteen kuuluvassa yleishallintopalvelussa ja valintakomiteassa, jossa myös turvallisuus- ja oikeusministeriö on edustettuna. Ministerineuvosto nimittää korkeimpaan poliisijohdon virkaan, kun muihin poliisijohdon virkoihin nimityksen tekee turvallisuus- ja oikeusministeriö.

Norjassa oikeusministeriö päättää kelpoisuusvaatimuksista ylimmän poliisijohdon virkoihin. Kelpoisuusvaatimuksina kansallisen poliisijohtajan virkaan on korkeakoulututkinto, hyvä johtamiskokemus, kokemus julkisuudessa toimimisesta ja viraston tuntemus. Paikallispoliisipäällikön viran kelpoisuusvaatimuksena on korkeakoulututkinto, hyvät tulokset edellisistä tehtävistä, johtamiskokemus ja hyvä norjan- ja englannin-

kielen taito. Kansallisen rikospoliisin päälliköltä vaaditaan korkeakoulututkinnon lisäksi hyviä johtamistaitoja ja -kokemusta sekä poliisitoiminnan tuntemusta. Lisäksi hänen tulee olla Norjan kansalainen. Norjassa oikeusministeriö esittelee ylimmän poliisijohdon nimitykset ja hallitus tekee nimittämispäätökset.

Ruotsissa ylipoliisipäälliköksi nimitettävän ja poliisiviranomaisen kansallisen operatiivisen osaston päälliköksi nimitettävän tulee olla Ruotsin kansalainen. Edellä mainittujen virkojen kelpoisuusvaatimuksiin kuuluvat korkeakoulututkinto, hyvä johtamiskokemus ja -taidot, hyvä tuntemus poliisin toimialasta ja ymmärrys poliittisista rakenteista, joissa viranomaiset toimivat. Virkaan nimitettävällä tulee olla kokemusta muutosjohtamisesta ja suuren organisaation kehittämisestä. Aluepoliisipäällikön ja paikallispoliisipäällikön kelpoisuusvaatimukset ovat Ruotsissa samankaltaiset. Molemmilta edellytetään usean vuoden kokemusta suuren organisaation johtamisesta, kokemusta johtoryhmän jäsenenä olemisesta, oikeuslaitoksen tuntemusta ja menestyksekkästä kokemusta muutos- ja kehitystyön johtamisesta. Aluepoliisipäällikön kelpoisuusvaatimuksena on lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto.

Tanskassa ylimmälle poliisijohdolle ei ole muodollisia kelpoisuusvaatimuksia. Käytännössä virkaan nimitettävältä edellytetään korkeakoulututkintoa ja laajaa kokemusta johtotehtävistä julkisella sektorilla. Ylimmän poliisijohdon virkoihin hakeneilla on ollut useimmiten oikeustieteen, hallintotieteen tai taloustieteen tutkinto Tanskassa. Hakijoilla on usein ollut työkokemusta oikeusministeriöstä, poliisihallinnosta tai syyttäjänvirastosta, mutta viime vuosina hakijoista yhä suurempi osa on tullut myös muualta julkiselta sektorilta. Tanskassa kelpoisuusvaatimuksia ylimpiin virkoihin päivitettiin vuonna 2007 tehdyssä uudistuksessa. Ennen uudistusta tutkintovaatimuksena ylimmän poliisijohdon virkoihin oli oikeustieteen tutkinto.

Virossa kelpoisuusvaatimukset poliisin ylimmän johdon virkoihin on määritelty sisäministeriön asetuksessa. Ylimmän poliisijohdon virkojen kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto. Virkaan nimitettävän tulee olla lojaali Virolle sekä rehellinen ja lainkuuliainen. Lisäksi hänellä tulee olla hyvät priorisointi-, tiimityö- ja kommunikaatiotaidot. Sisäministeri nimittää korkeimpaan poliisijohdon virkaan Virossa.

Alankomaissa, Norjassa, Ruotsissa ja Virossa kelpoisuusvaatimuksina poliisijohdon ylimpiin virkoihin on korkeakoulututkinto. Tanskassa muodollisia kelpoisuusvaatimuksia ylimpiin poliisijohdon virkoihin ei ole säädetty, mutta virkaan nimitettävältä edellytetään käytännössä korkeakoulututkintoa. Tutkintovaatimusta ei ole edellä mainituissa valtioissa yksilöity.

2.1.3 Nykytilan arviointi

Poliisihallinnon useat organisaatiouudistukset, poliisin tutkintokoulutusuudistus, muutokset korkeakoulututkintojen nimikkeissä ja muuttuneet valtionhallinnon henkilöstöhallinnolliset linjaukset ovat aiheuttaneet muutostarpeita myös poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksiin.

Poliisihallinnossa on toteutettu useita laajoja hallintorakennemuutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana. Uudistukset ovat koskeneet sekä keskushallintoa, valtakunnallisia yksiköitä että paikallispoliisia. Muun muassa Poliisihallitus on perustettu, useita poliisin valtakunnallisia yksiköitä lakkautettu ja tehtäviä yhdistetty. Esimerkiksi liikkuvan poliisin tehtävät on siirretty paikallispoliisille ja Poliisin tekniikkakeskus on

lakkautettu. Paikallispoliisin hallintorakennemuutos tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009, jolloin poliisilaitosten määrää vähennettiin 90 poliisilaitoksesta 24 poliisilaitokseen. Vuoden 2014 alusta lukien poliisilaitosten määrä väheni edelleen 24:stä 11:een. Lyhyessä ajassa poliisilaitosten toimialueet ovat laajentuneet huomattavasti ja samalla muun muassa henkilöstön määrät ovat vastaavasti kasvaneet. Esimerkiksi Helsingin poliisilaitoksessa työskentelee noin 1600 henkilöä. Erityisesti poliisilaitosten johtotehtävät ovat muuttuneet vaativammiksi ja vastuut ovat lisääntyneet. Esimerkiksi poliisilaitoksen päällikön tehtävän luonne on muuttunut pienehkön viraston johtotehtävästä suuren organisaation johtotehtäväksi, jossa korostuvat strateginen johtaminen, toiminnan ja talouden johtaminen, sidosryhmäyhteistyö sekä henkilöstöjohtaminen.

Poliisimiesvirkojen kelpoisuusvaatimuksista on säädetty useina eri ajankohtina ja niitä on lukumäärällisesti paljon. Ne ovat myös sisällöllisesti toisistaan poikkeavia ja esimerkiksi kelpoisuusvaatimuksissa käytetty perehtyneisyyden määritelmä on ilmaistu lukuisilla eri tavoilla. Myös tutkintoa koskevia määritelmiä on lukuisia.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt ylimmän poliisijohdon virkojen säädöstasoon huomiota lausunnossaan (PeVL 67/2010 vp – HE 224/2010 vp.): "Yleisellä tasolla valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että koko korkeimman poliisijohdon nimitämisestä samoin kuin heidän kelpoisuusehdoistaan säädetään kokonaisuudessaan poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa (158/1996). Perustuslakivaliokunnan mielestä tämä ei ole asianmukaista, vaan valtioneuvoston tulee ryhtyä toimiin perussäännösten nostamiseksi lain tasolle." Sisäministeriön poliisiosasto pyysi säädöstasosta myös oikeuskanslerin lausunnon (OKV/22/20/2015), jonka mukaan Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön, suojelupoliisin päällikön ja poliisilaitoksen poliisipäällikön virkoihin nimittämisestä ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista olisi perusteltua säätää lakitasolla.

Lisäksi valtion virkamiesten ylimmän johdon kelpoisuusvaatimukset on nostettu valtion virkamieslakiin toukokuun 2015 alusta lukien. Ylimmän johdon erityisinä kelpoisuusvaatimuksina ovat ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Valtion virkamieslaissa määritellään yhtenäiset kelpoisuusvaatimukset ylimmälle valtionhallinnon johdolle, mutta samalla on jätetty mahdollisuus säätää lailla tai asetuksella kelpoisuusvaatimuksista. Virkamieslain muutoksella ylin johto nimitetään viiden vuoden määräaikaiseen virkaan, mutta uudistuksen ulkopuolelle on rajattu poliisihallinnon virat. Tämä ei tarkoita kuitenkaan sitä, että poliisihallinnon ylimpiin virkoihin tulisi nimittää aina vakituisesti.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaan kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla avataan. Kustannusten karsimiseen tai uudistamiseen liittyen hallitusohjelmaan on kirjattu, että työelämään siirtymistä nopeutetaan ja tuetaan ja kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla päivitetään. Rakennepoliittisia uudistuksia koskevassa kohdassa liittyen kuntien kustannusten karsimiseen todetaan, että kelpoisuusehtoja tulisi joustavoittaa keskittyen todelliseen osaamiseen ja soveltuvuuteen. Hallitusohjelman liitteessä on myös kuntien henkilöstön kelpoisuusehtoihin liittyvä kirjaus, jossa todetaan, että yksityiskohtaisista ja kapea-alaisista kelpoisuusvaatimuksista luovutaan. Tutkinnon osalta painotetaan sitä, että mikäli tutkinto on kelpoisuusvaatimuksena, kirjattaisiin se yleiseen muotoon, kuten "ylempi korkeakoulututkinto".

Poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksiin kohdistuu sekä sisällöllisiä että sädöstasoon liittyviä muutostarpeita. Kelpoisuusvaatimuksia on tarpeen tarkastella kokonaisuutena, johon kuuluvat jatkossa sekä lakitasolla että asetustasolla säädetyt kelpoisuusvaatimukset.

2.2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan nostettavaksi lakitasolle ylimmän poliisijohdon kelpoisuusvaatimukset ja nimittäminen. Tavoitteena on kelpoisuusvaatimusten yhdenmukais-taminen ja selkeyttäminen. Tavoitteena on myös, että poliisihallinnon virkojen kelpoi-suusvaatimukset muodostaisivat johdonmukaisen kokonaisuuden ottaen huomioon yhtäältä muun valtion ylimmän johdon kelpoisuusvaatimukset ja toisaalta myös poli-i-sitoimen tuntemus niissä viroissa, joiden hoidossa korostuu yhteys operatiiviseen poliisitoimintaan. Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin kelpoisuusvaatimuksista sää-dettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksella.

Ylimmän poliisijohdon nimittämistoimivaltaa koskeviin säännöksiin ei ehdoteta muu-toksia.

2.3 Esityksen vaikutukset

2.3.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotettu muutos ei toisi viranomaisille uusia tehtäviä, mutta ylimmän johdon kelpoi-suusvaatimusten yhtenäistäminen vaikuttaa nimittävän viranomaisen harkintaan jo hakuilmoituksen laatimisvaiheessa. Valtiovarainministeriön ohjeessa virantäytössä noudatettavista periaatteista (VM1/01/2009) on todettu, että virkaan kuuluvien tehtä-vien avaaminen jo hakuilmoituksessa on tärkeää sekä nimittävän viranomaisen että viran hakijoiden kannalta. Haettavana olevan viran tehtävät tulee määritellä jo ennen haettavaksi julistamista, koska vasta tämän jälkeen voidaan arvioida, mitä edellytyk-siä virkaan valittavalle asetetaan. Tehtävien määrittely ja mainitseminen hakuilmoi-tuksessa vaikuttavat myös siihen, että nimitysharkinta on mahdollista tehdä tasapuo-lisesti. Hakuilmoituksella on suuri merkitys myös sille, että hakijoiksi saadaan juuri sellaisia henkilöitä, joiden ammattitaito ja kokemus sopivat mahdollisimman hyvin haettavana olevan viran tehtäviin.

Edelleen ohjeen mukaan säädettyjen kelpoisuusvaatimusten lisäksi toivotut, tehtävi-en onnistuneen hoidon kannalta tärkeät lisävalmiudet ja henkilökohtaiset ominaisuu-det tulisi mainita jo hakuilmoituksessa. Tällaisia voivat olla esimerkiksi kyky itsenäi-seen työskentelyyn tai yhteistyökyky tai kotimaisten kielten lisäksi tarvittava vieraiden kielten taito. Säädettyjen kelpoisuusvaatimusten vähentämisen yhteydessä näiden ominaisuuksien merkitys on korostunut entisestään ja lisääntyneen painoarvon takia niiden tulisi olla selkeästi myös hakijoiden tiedossa. Hakuilmoituksen teksti on tärkeä myös viranhakijoilta edellytettävien säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia täydentävien lisävalmiuksien ja -ominaisuuksien kannalta. Pätevyysarvioinnissa ja ansiovertailus-sa voidaan nojata vain sellaisiin seikkoihin, jotka on mainittu hakuilmoituksessa, kos-ka kaikkien hakijoiden on saatava tieto vaadittavista lisävalmiuksista ja -ominaisuuksista jo harkitessaan viranhakua ja hakiessaan virkaa.

2.3.2 Henkilöstövaikutukset

Ylimmän johdon kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan avattavaksi erityisesti tutkinto-vaatimuksen osalta. Yhteiskunnallisessa toimintaympäristössä tapahtuvat muutokset ja poliisihallinnon organisaatiomuutokset vaativat ylimmältä johdolta laaja-alaista osaamista eikä tiettyä korkeakoulututkintoa ole tarkoituksenmukaista määrittellä kelpoisuusvaatimukseksi ylimpiin poliisihallinnon virkoihin. Näin on mahdollista saada laajempi hakijajoukko virkoihin ja luoda mahdollisuus kehittää poliisihallintoa avoimempaan suuntaan. Tietyissä viroissa vaadittava perehtyneisyys poliisitoimeen voitaisiin saavuttaa erityisesti poliisihallinnon viroissa mutta myös poliisihallintoa lähellä olevien toimialojen viroissa kuten esimerkiksi syyttäjätöiden viroissa.

2.4 Asian valmistelu

2.4.1 Valmisteluvaiheet ja -aineisto

Vuonna 2006 julkaistiin työryhmäraportti poliisivirkojen kelpoisuusvaatimusten uudistaminen, poliisin johtamisjärjestelmän kehittäminen ja alempaa eroamisikää koskevat muutostarpeet (poliisin ylijohdon julkaisusarja 4/2006). Työryhmä esitti muun muassa virkojen kelpoisuusvaatimusten määrän vähentämistä, sisällön väljentämistä ja uudistamista.

Vuonna 2011 julkaistiin Poliisihallituksen asettaman poliisin virkanimiketyöryhmän esitys poliisin virkanimikkeistöksi (Poliisihallituksen julkaisusarja 4/2011). Virkanimiketyöryhmä esitti poliisin lupahallinnon ja siviilivirkojen nimikkeitä enemmän tehtävää ja hierarkkista tasoa kuvaaviksi ja poliisinimikkeiden säilyttämistä ennallaan muutoin kuin konstaapelivirkojen osalta.

Sisäministeriö asetti maaliskuussa 2015 esiselvityshankkeen uudistamaan ja yhdenmukaistamaan poliisihallinnon säädettyjen virkojen kelpoisuusvaatimuksia. Työryhmän tehtävänä oli valmistella esiselvitys kelpoisuusvaatimuksista sellaisiin poliisihallinnon tehtäviin, joihin kuuluu mahdollisuus käyttää merkittävää, välitöntä julkista valtaa tai joissa suoritettavilla päätöksillä tai toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnan toimintoihin ja joista on siten säädettävä lain tai asetuksen tasoisella säädöksellä. Samoin työryhmän tuli tehdä myös muut mahdolliset tähän kokonaisuuteen liittyvät muutosesitykset esimerkiksi poliisihallinnon virkojen nimikkeisiin tai muihin virkamiesoikeudellista asemaa koskeviin seikkoihin. Työryhmä on valmistellut raportin, johon sisältyy hallituksen esitysluonnos ja asetusmuutosluonnokset.

2.5 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä tullaan pyytämään lausunnot myöhemmin määriteltäviltä tahoilta.

3 Yksityiskohtaiset perustelut

3.1 Lakiehdotuksen perustelut

Poliisin hallinnosta annettu laki.

11–14 §. Pykälissä säädettäisiin poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön ja poliisilaitoksen päällikön viran kelpoisuusvaatimuksista. Suojelupoliisin päällikön viran osalta viitattaisiin valtion virkamieslakiin. Poliisiylijohtajan viran erityisenä kelpoisuusvaatimuksena olisi sen lisäksi mitä valtion virkamieslain 8 §:ssä säädetään eli ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus, perehtyneisyys poliisitoimeen. Samat kelpoisuusvaatimukset säädettäisiin myös keskusrikospoliisin päällikön ja poliisilaitoksen päällikön virkoihin. Suojelupoliisin päällikön kelpoisuusvaatimukset olisivat muutoin samat lukuun ottamatta perehtyneisyyttä poliisitoimeen. Ylimmän poliisijohdon kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin jatkossa sekä valtion virkamieslaissa että poliisin hallinnosta annetussa laissa. Poliisiylijohtajan ja suojelupoliisin päällikön virkojen osalta poliisin hallinnosta annetussa laissa viitattaisiin valtion virkamieslakiin.

Suojelupoliisin päällikön virkamiesoikeudellinen asema muuttui, kun suojelupoliisi siirtyi virastona suoraan sisäministeriön alaisuuteen. Suojelupoliisin päällikkö voidaan irtisanoa, kun siihen viran luonne huomioon ottaen on hyväksyttävä ja perusteltu syy. Valtiovarainministeriö vahvistaa jatkossa suojelupoliisin päällikön palkkauksen, luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet. Viran virkamiesoikeudellinen asema vastaisi poliisiylijohtajan viran asemaa.

Toisin kuin muissa ylimmän johdon viroissa suojelupoliisin päällikön virassa ei vaadittaisi perehtyneisyyttä poliisitoimeen. Viran luonne poikkeaa muista poliisihallinnon ylimmän johdon viroista, joissa voidaan johtamisosaamisen lisäksi katsoa olevan piirteitä, joissa korostuu myös perehtyneisyys operatiiviseen poliisitoimintaan. Suojelupoliisin päällikön virkaan nimitettävä henkilö on usein tullut tehtävään muualta valtionhallinnosta kuin poliisiorganisaatiosta.

Suojelupoliisin päällikkö toimii kansainvälisen tiedustelun toimintaympäristössä, jolla on tiivis yhteys valtioiden ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Näihin aloihin liittyy siten suojelupoliisin päällikön tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus.

Valtion virkamieslain toukokuun 2015 alussa voimaantulleen uudistuksen hallituksen esityksen perusteluissa (HE 298/2014 vp) on tarkemmin avattu mitä ylemmällä korkeakoulututkinnolla, tehtävän edellyttämällä monipuolisella kokemuksella, käytännössä edellytetyllä johtamistaidolla ja johtamiskokemuksella tarkoitetaan. Myös valtiovarainministeriön ohjeessa (VM/728/00.00.00/2011) valtion ylimmän johdon valintaperusteiden määrittely on avattu näiden valintaperusteiden sisältöä. Tässä esityksessä todetaan vain pääkohtia näistä vaatimuksista.

Sovellettaessa ylemmän korkeakoulututkinnon tutkintovaatimusta vaatimusta otetaan huomioon asetus korkeakoulututkintojen järjestelmästä (464/1998), jossa säädetään eräiden ammattikorkeakoulututkintojen rinnastamisesta ylempään korkeakoulututkintoon. Poliisihallinnon korkeimmissa johtotehtävissä voidaan tiettyjen tutkinto-

jen, esimerkiksi oikeustieteellisen tutkinnon tai niin sanotun poliisimaisteritutkinnon arvioida antavan hyvät edellytykset viran hoitamiseksi ottaen huomioon muun muassa virkoihin liittyvät laajat toimivaltuudet päättää esimerkiksi tietyistä poliisilaissa säädettyistä toimista kuten peitetoiminnasta tai valeostosta. Erityisiä toimivaltuuksia koskevia säännöksiä on muun muassa poliisilaissa (872/2011). Keskusrikospoliisin päällikköä koskevia toimivaltuussäännöksiä on lisäksi laissa todistajansuojeluohjelmasta (623/2015), laissa rikostorjunnasta tullissa (623/2015), huumausainelaissa (373/2008), valtioneuvoston asetuksessa esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta (122/2014). Suojelupoliisin päällikköä koskevia erityisiä toimivaltuuksia on samoin pakkokeinolaissa, poliisilaissa ja valtioneuvoston asetuksessa esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta. Koska nimitysharkinta on aina kokonaisharkintaa, ei mitakaan ylempiä korkeakoulututkintoa ole tarkoituksenmukaista sulkea tutkintovaatimusten ulkopuolelle ottaen huomioon myös muun valtionhallinnon ylimmän johdon kelpoisuusvaatimuksia koskevan uudistuksen. Tutkintovaatimusta määriteltäessä tulee ottaa huomioon, että lakitasolla säädettyihin kelpoisuusvaatimuksiin ei ole tarkoituksenmukaista tehdä muutoksia tehtävien, toimivaltuuksien tai organisaatioiden muuttuessa. Lisäksi avoimella tutkintovaatimusmäärittelyllä voidaan ottaa huomioon myös mahdolliset muutokset tutkintonimikkeissä.

Poliisihallinnon ylimmät virat ovat poliisimiesvirkoja. Poliisiylijohtaja on Poliisihallituksen ja Poliisihallituksen alaisten poliisiyksiköiden henkilöstöön kuuluvien esimies. Keskusrikospoliisin ja paikallispoliisin päälliköllä on erityisiä toimivaltuuksia. Näiden virkojen kelpoisuusvaatimuksissa on syytä painottaa erityisesti myös poliisitoimeen perehtyneisyyden merkitystä, joka ehdotetaan otettavaksi näiden virkojen kelpoisuusvaatimuksiin. Perehtyneisyys poliisitoimeen voitaisiin saavuttaa paitsi poliisihallinnon tehtävissä, myös poliisihallintoon läheisesti liittyvillä toimialoilla, kuten esimerkiksi syyttäjälaitoksen tehtävissä.

Tehtävän edellyttämää monipuolista kokemusta edellytetään lähtökohtaisesti valtion virkamieslain 26 §:ssä tarkoitetuissa viroissa. Sitä käytettäisiin mahdollisuuksien mukaan myös tätä tasoa alemmissa johtajan tehtävissä, kuten esimerkiksi valtion virkamieslain 26 §:n ylimpien johtajien suorassa alaisuudessa olevien johtajien eli virastoissa päälliköiden sijaisten viroissa. Tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ehdotetaan säädettaväksi myös poliisilaitoksen päällikön viran kelpoisuusvaatimukseksi. Poliisilaitosten toimialueet ovat suurentuneet poliisihallinnon organisaatio-uudistusten seurauksena ja poliisilaitoksen päällikön tehtävän luonne on muuttunut sen seurauksena aiempaa suuremman organisaation johtamistehtäväksi.

Valtiovarainministeriön ohjeen mukaan tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus tarkoittaa työkokemusta erilaisissa tehtävissä ja eri organisaatioissa. Kokemukselle ei aseteta yksiselitteisiä mittareita, vaan vaatimuksen täyttymistä on harkittava kulloinkin täytettävänä olevan viran tehtävien kannalta. Kokemuksen tulee olla sellaista, että siitä voidaan arvioida olevan etua viran menestykselliselle hoitamiseksi. Monipuolisen kokemuksen laajuus ja painoarvo arvioidaan kussakin nimittämistilanteessa erikseen. Kokemusta on voitu hankkia esimerkiksi valtion, kunnallishallinnon, yksityisen sektorin tai kansainvälisissä tehtävissä. Tavoitteena on, että henkilöllä on kokemusta useammasta kuin yhdestä tehtävästä tai organisaatiosta.

Monipuolisen kokemuksen määrä ja laatu on arvioitava täytettävänä olevan viran näkökulmasta. Tavoite kokemuksesta useammasta kuin yhdestä tehtävästä tai organisaatiosta ei tarkoita, että kokemusta tulisi ehdottomasti olla hankittuna useamman organisaation palveluksessa. Virkanimitystilanteet ja säännöksessä tarkoitettut

virat ovat keskenään erilaisia ja kelpoisuusvaatimusta tehtävän edellyttämästä monipuolisesta kokemuksesta sovelletaan kussakin yksittäistapauksessa viran tehtävien ja niistä menestykselliselle viranhoidolle johtuvien edellytysten mukaan. Huomioon otettavia näkökohtia saattavat olla esimerkiksi kysymyksessä olevan toimialan laaja-alainen ja monipuolinen tuntemus sekä hyvän hallinnon käytäntöjen ja menettelytapojen tuntemus.

Käytännössä osoitettu johtamistaito voidaan hankkia muussakin kuin varsinaisessa johtamistehtävässä, kuten esimerkiksi vaativan hankkeen johtamisesta. Käytännössä osoitettu johtamistaito jaetaan kelpoisuusvaatimuksena valtiovarainministeriön ohjeessa seitsemään osa-alueeseen, joita ovat henkilöjohtaminen ja työyhteisön rakentaminen, prosessien tehokkuuden ja laadun parantaminen, toimintojen valvonta ja voimavarojen johtaminen, tulosten aikaansaaminen ja organisaation ohjaaminen, vaikuttaminen toimintaympäristössä ja muutosten johtaminen, julkishallinnon yleisasiantuntemus, tehtävän edellyttämä perehtyneisyys EU-asioiden johtamiseen sekä kyky jatkuvaan kehittymiseen.

Nimitysharkinnassa on arvioitava, miten eri johtamistaidon osa-alueet painottuvat kysymyksessä olevan viran tehtävissä. Arviointiin vaikuttavat erityisesti viraston luonne, viran asema organisaatiossa ja asianomaisessa tehtävässä edellytettävän toimialan tuntemuksen laajuus ja syvyys.

Ohjeen mukaan johtamiskokemus voidaan hankkia vain todellisessa johtamis- ja esimiestehtävässä toisin kuin johtamistaito, joka voidaan hankkia esimerkiksi projektinjohtamisen kautta. Kokemus voidaan hankkia missä tahansa johtamistehtävässä, ei vain valtionhallinnossa.

Johtamiseen liittyvistä yleisistä edellytyksistä valtiovarainministeriön vuoden 2011 ohje toteaa, että johtamisen tärkein tavoite on saada aikaan tuloksia. Valtionhallinnon johtajana toimiminen edellyttää myös laaja-alaista yhteiskunnallisen vaikuttavuusvaatimuksen ja poliittisen ohjauksen huomioon ottamista sekä kykyä tämän edellyttämään vuorovaikutukseen. Johtajuus ja kyky kommunikoida organisaation sisällä merkitsee kykyä välittää strateginen näkemys organisaatioon ja saada henkilöstö sitoutumaan ja toimimaan tämän näkemyksen mukaan. Johtamiselle asetettavat seuraavat yleiset vaatimukset koskevat myös valtionhallinnon johtajia:

- johtaja ymmärtää toimintaympäristön tilanteen
- johtajalla on kyky muodostaa visio ja strategia sen toteuttamiseksi
- johtaja osaa asettaa konkreettisia tavoitteita ja vastuuttaa henkilöstöä
- johtaja osaa ohjata organisaation toimimaan asetettujen tavoitteiden suuntaisesti
- johtaja parantaa jatkuvasti organisaation kykyä toteuttaa tehtävänsä ja
- johtaja arvioi ja valvoo organisaation toimintaa ja kantaa siitä vastuun.

Ylimmän virkamiesjohdon johtamisosaamisen sisältö muodostuu edellä mainituista osatekijöistä siten, että organisaation tuloksellisuus ja hyvinvointi sekä jatkuvuus ja muutos ovat tasapainossa keskenään. Tasapainon saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttävät sekä hyvää asioiden hallintaa että hyvää henkilöjohtamista. Valtionhallinnon johtajien valintamenettelyssä edellä mainitut tekijät ohjaavat ehdokkaiden arviointia ja tuovat perusteita heidän keskinäiseen vertailuunsa. Ohjeen mukaan tavoitteena on, että johtamisen ammattitaidon painoarvo nimitysharkinnassa kasvaa nykytilaan verrattuna.

Edelleen ohjeessa todetaan, että valtion ylimmän virkamiesjohdon eri tehtävissä on sekä yhteisiä piirteitä että erityispiirteitä, jotka vaihtelevat toimintayksikön luonteesta, toimialasta ja tehtävän organisatorisesta asemasta riippuen. Joissakin johtamistehtävissä on hallittava enemmän asianomaisen toimialan erityistietoa kuin toisessa. Viraston johtamisessa vaaditaan kykyä käytännön viranomais tehtävien organisointiin sekä johtamiseen ja toimialaan liittyvää osaamista. Valintatilanteessa on selvitettävä, millaista johtamisosaamista ja asiantuntemusta juuri kyseisessä tehtävässä tarvitaan.

Virkoihin liittyvään nimitystoimivaltaan ei ehdoteta esityksessä muutoksia. Poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön ja suojelupoliisin päällikön nimittäisi edelleen valtioneuvosto ja poliisipäällikön sisäministeriö kuultuaan poliisiylijohtajaa. Teknisenä muutoksena nimitystoimivallan yhteydessä käytetty sanamuoto valtioneuvoston yleisistunto muutettaisiin muotoon valtioneuvosto.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Ennen lain voimaantuloa 11–14 §:ssä tarkoitettuun virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty henkilö säilyttäisi kelpoisuutensa siihen virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen, johon hänet on nimitetty. Lisäksi säädettäisiin, että ennen lain voimaantuloa avoinna oleviksi ilmoitetut virat ja määräaikaiset virkasuhteet täytetään noudattaen tämän lain voimaantullessa olleita säännöksiä.

3.2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

3.3 Voimaantulo

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan...

3.4 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Poliisihallinnon ylimpien virkojen kelpoisuusvaatimukset ja nimittäminen ehdotetaan säädettäväksi lain tasolla. Ehdotetulla muutoksella oikeustila saatetaan vastaamaan perustuslakivaliokunnan lausuntoa (PeVL 67/2010 vp) ja oikeuskanslerinviraston lausunnossa (OKV/22/20/2015) esitettyä näkemystä.

Perustuslain 80 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto voi antaa asetuksia perustuslaissa tai muussa laissa säädetyin valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan. Oikeuskanslerin lausunnon mukaan virkamiehen tai virkaa hakeneen henkilön oikeusasemaan välittömästi vaikuttavia voivat olla muun muassa virkasuhteen hakumenettelyä koskevat säännökset. Tähän liittyy eduskunnan perustuslakivaliokunnan (PeVL 19/2011 vp) näkemys, jonka mukaan on perusteltua, että virantäyttöä koskeva pääsääntö viran haettavaksi julistamisesta säädetään lain tasolla eikä asetuksessa.

Valtion virkoihin nimittämistä (nimitystoimivaltaa) ja virkojen kelpoisuusvaatimuksia koskevat säännökset eivät oikeuskanslerin lausunnon mukaan liity niinkään välittömästi yksilön oikeusasemaan, vaan paremminkin perustuslain 119 §:n 2 momentissa tarkoitettuun valtionhallinnon toimielinten sääntelyyn ja siihen liittyviin sääntelyvaltuuksiin.

Perustuslain 126 §:n 1 momentin mukaan valtioneuvosto nimittää valtion virkoihin, jollei nimittämistä ole säädetty tasavallan presidentin, ministeriön tai muun viranomaisen tehtäväksi. Valtioneuvoston yleistoimivallasta poikkeamisesta on katsottu voitavan säätää lailla tai lakiin perustuvan valtuuden nojalla asetuksella (HE 1/1998 vp). Poliisin hallinnosta annetun lain 15 §:n 1 momentin mukaan myös poliisin virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella, jollei poliisin hallinnosta annetusta laista tai valtion virkamieslaista muuta johdu. Mahdollisuus säätää valtioneuvoston asetuksella virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista säilytettiin myös valtion virkamieslain toukokuun alussa 2015 voimaan tullessa 8 §:ssä.

Oikeuskansleri toteaa lausunnossaan, että kysymys virkoihin nimittämisen ja virkojen kelpoisuusvaatimusten lakitasoisen sääntelyn vaatimuksesta jää osin tulkinnanvaraiseksi. Vaatimus ylimmän valtioelimen myötävaikutuksesta voisi oikeuskanslerin näkemyksen mukaan olla perusteltu lähinnä yhteiskunnallisesti merkittävimpiä ja/tai erityisen merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä koskevan sääntelyn osalta. Yhteiskunnallisesti merkittävimpiä ovat ainakin valtion virkamieslain 26 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettut erityisen luottamuksen nauttimista edellyttävät ministeriöiden johtavien virkamiesten ja välittömästi ministeriön alaisten virastojen päälliköiden tehtävät. Oikeuskansleri toteaa, että perustuslakivaliokunnan lausunnossaan PeVL 67/2010 vp esittämä vaatimus korkeimman poliisijohdon nimittämistä ja kelpoisuusehtoja koskevien perussäännösten nostamisesta lain tasolle kytkeytyi puolestaan erityisen merkittävään julkisen vallan käyttöön eli poliisilaisissa tarkoitettuun peitetoiminnasta, valeostosta ja suojaamisesta päättämiseen. Poliisilakia koskeneessa hallituksen esityksessä (HE 224/2010 vp) ehdotettiin, että päätöksen peitetoiminnasta, valeostosta ja suojaamisesta olisi voinut tehdä keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö taikka valtioneuvoston asetuksella säädetyn poliisilaitoksen poliisipäällikkö. Eduskuntakäsittelyssä päätösvalta rajattiin tältä osin vain keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin päälliköille kuuluvaksi. Muiden salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämistä koskevaa päätösvaltaa on poliisilaisissa porrastettu lisäksi poliisilaitoksen poliisipäälliköille, tehtävään määrätulle salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutetulle pidättämiseen oikeutetulle poliisimiehelle ja jokaiselle pidättämiseen oikeutetulle poliisimiehelle kuuluvaksi.

Oikeuskanslerin näkemys on, että Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön, suojelupoliisin päällikön ja poliisilaitoksen poliisipäällikön virkoihin nimittämistä ja virkojen kelpoisuusvaatimuksista vaikuttaisi olevan perusteltua säätää lakitasolla. Tämän pitemmälle vietyä virkojen kelpoisuusvaatimusten lakitasoisen sääntelyn vaatimusta on valtion virkamieslain 8 §:n 4 momentissa säädetyn valossa oikeuskanslerin mukaan vaikeampi perustella. Virkojen kelpoisuusvaatimuksilla voidaan vaikuttaa välillisesti virkatoimien kohteina olevien henkilöiden oikeusturvaan ja sitä kautta heidän oikeusasemaansa. Pelkästään välillisellä vaikutuksella on kuitenkin vaikea perustella ehdotonta virkojen kelpoisuusvaatimusten lakitasoisen sääntelyn vaatimusta edes kaikkien merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältävien tehtävien osalta. Poliisihallinnon osalta esimerkiksi merkittäväksi julkisen vallan käytöksi katsottu itsenäiseen harkintaan perustuva oikeus käyttää voimakeinoja liittyy kaikkiin poliisimiestehtäviin.

Hallitus katsoo edellä esitetyillä perusteilla, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

4 Lakiehdotus

Laki poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään poliisin hallinnosta annettuun lakiin (110/1992) siitä lailla 503/2013 kumotun 11 ja 13 §:n tilalle uusi 11 ja 13 § ja 11 §:n edelle uusi väliotsikko, lakiin siitä lailla 1165/2013 kumotun 12 §:n tilalle uusi 12 §, lakiin siitä lailla 781/2007 kumotun 14 §:n tilalle uusi 14 § seuraavasti:

Ylimpien poliisimiesvirkojen erityiset kelpoisuusvaatimukset ja nimittäminen

11 § Poliisiylijohtajan viran kelpoisuusvaatimukset ja nimittäminen

Poliisiylijohtajan viran erityisenä kelpoisuusvaatimuksena on sen lisäksi mitä valtion virkamieslain (750/1994) 8 §:ssä säädetään, perehtyneisyys poliisitoimeen.

Poliisiylijohtajan nimittää valtioneuvosto.

12 § Keskusrikospoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimukset ja nimittäminen

Keskusrikospoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen.

Keskusrikospoliisin päällikön nimittää valtioneuvosto.

13 § Suojelupoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimukset ja nimittäminen

Suojelupoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtion virkamieslain 8 §:ssä

Suojelupoliisin päällikön nimittää valtioneuvosto.

14 § Poliisilaitoksen päällikön viran kelpoisuusvaatimukset ja nimittäminen

Poliisilaitoksen päällikön viran kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen.

Poliisilaitoksen päällikön nimittää sisäministeriö kuultuaan poliisiylijohtajaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa 11–14 §:ssä tarkoitettuun virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty säilyttää kelpoisuutensa siihen virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen, johon hänet on nimitetty.

Ennen tämän lain voimaantuloa avoinna oleviksi ilmoitetut virat ja määräaikaiset virkasuhteet täytetään noudattaen tämän lain voimaantulleessa olleita säännöksiä.

Helsingissä x päivänä x kuuta

5 Valtioneuvoston asetus poliisin hallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti

kumotaan poliisin hallinnosta annetun asetuksen (158/1996) 17 § sellaisena kuin se on asetuksessa 59/2014, sekä

muutetaan 15, 16 ja 19 § sekä 21 §:n 2 momentti, 22 §:n 2 momentti, 23 §:n 1 momentti, 26 §:n 2 momentti ja 27 §, sellaisena kuin ne ovat 15 §, 21 §:n 2 momentti, 22 §:n 2 momentti asetuksessa ja 26 §:n 2 momentti asetuksessa 516/2009, 16 ja 19 § asetuksessa 59/2014, sekä 23 §:n 1 momentti ja 27 § asetuksessa 183/1998, seuraavasti:

Kelpoisuusvaatimukset

15 §

Kelpoisuusvaatimuksista sisäministeriön poliisiosaston virkoihin on voimassa, mitä valtion virkamieslaissa (750/1994) ja sisäministeriöstä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1056/2013) säädetään.

Poliisiylijohtajan viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtion virkamieslaissa ja poliisin hallinnosta annetussa laissa.

Suojelupoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtion virkamieslaissa.

Keskusrikospoliisin päällikön ja poliisipäällikön viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään poliisin hallinnosta annetussa laissa.

Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksessa Poliisiammattikorkeakoulusta (282/2014).

16 §

Kelpoisuusvaatimuksena on:

1) Poliisihallituksen poliisijohtajalla ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen;

2) Poliisihallituksen lupahallintopäälliköllä, rekisterinpitopäälliköllä, asehallintopäälliköllä ja arpajaishallintopäälliköllä ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä perehtyneisyys sekä käytännössä osoitettu johtamistaito;

3) Poliisihallituksen poliisiylitarkastajalla ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja perehtyneisyys poliisitoimeen;

4) suojelupoliisin apulaispääliköllä ja suojelupoliisin osastopääliköllä ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

5) keskusrikospoliisin apulaispääliköllä ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, perehtyneisyys poliisitoimeen sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

6) keskusrikospoliisin rikosylitarkastajalla muu ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, poliisipäälystön tutkinnon tai poliisipäälystön virkatutkinnon lisäksi suoritettu ylempi korkeakoulututkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto, perehtyneisyys poliisitoimeen sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

7) keskusrikospoliisin laboratorionjohtajalla ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä perehtyneisyys sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

8) apulaispoliisipääliköllä ylempi korkeakoulututkinto tai poliisipäälystön tutkinto tai poliisipäälystön virkatutkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen;

9) poliisilakimiehellä muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja tehtävän sitä edellyttäessä käytännössä osoitettu johtamistaito;

10) rikostarkastajalla sekä paikallispoliisin rikosylitarkastajalla ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys;

11) suojelupoliisin ylitarkastajalla poliisipäälystön tutkinto tai poliisipäälystön virkatutkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys sekä tehtävän sitä edellyttäessä käytännössä osoitettu johtamistaito;

12) ylikomisariolla ja rikosylikomisariolla poliisipäälystön tutkinto tai poliisipäälystön virkatutkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto sekä käytännössä osoitettu johtamistaito;

13) poliisitarkastajalla poliisipäälystön tutkinto tai poliisipäälystön virkatutkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys;

14) suojelupoliisin tarkastajalla poliisipäälystön tutkinto tai poliisipäälystön virkatutkinto tai poliisipäälystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys;

15) komisariolla ja rikoskomisariolla poliisipäälystön tutkinto tai poliisipäälystön virkatutkinto tai poliisipäälystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto;

16) suojelupoliisin ylietsivällä poliisialipäällystön erikoistumisopintojen suorittaminen tai poliisialipäällystötutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisialipäällystön virkatutkinto taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys;

17) ylikonstaapelilla ja rikosylikonstaapelilla poliisialipäällystön erikoistumisopintojen suorittaminen tai poliisialipäällystötutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisialipäällystön virkatutkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto;

18) vanhemmalla rikoskonstaapelilla, vanhemmalla konstaapelilla ja etsivällä poliisin ammattikorkeakoulututkinto tai poliisin perustutkinto tai poliisimiehistön virkatutkinto sekä

19) poliisilaitoksen ylivartijalla ja vartijalla soveltuva turvallisuusalan koulutus.

Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 24 §:ssä tarkoitetussa koulutuksessa oleva opiskelija tai poliisin perustutkinnon opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen nuoremman konstaapelin virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi sekä harjoittelun jälkeen yhteensä enintään vuoden ajaksi.

Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 24 §:ssä tarkoitetussa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa oleva opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen komisarion, rikoskomisarion tai tarkastajan virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi. Poliisiammattikorkeakoulussa poliisialipäällystön erikoistumisopintoja suorittava opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen ylikonstaapelin, rikosylikonstaapelin tai ylietsivän virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi.

19 §

Poliisihallitus, keskusrikospoliisi, suojelupoliisi ja paikallispoliisi nimittää muut yksikönsä virkamiehet kuin ne virkamiehet, joiden nimittämisestä on säädetty erikseen sekä ottaa työsuhteeseen henkilökunnan.

21 §

Valtioneuvosto myöntää virkavapauden Poliisihallituksen poliisiylijohdajalle, keskusrikospoliisin päällikölle ja suojelupoliisin päällikölle. Sisäministeriö myöntää kuitenkin edellä mainituille virkamiehille ja Poliisihallitus poliisilaitoksen päällikölle virkavapauden, jonka saamiseen virkamiehellä on lain tai virkaehtosopimuksen nojalla oikeus, ja muun virkavapauden, joka kestää enintään vuoden.

22 §

Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön ja suojelupoliisin päällikön nimittää määräaikaiseen virkasuhteeseen enintään vuodeksi sisäministeriö ja yli vuodeksi valtioneuvoston yleisistunto. Poliisilaitoksen päällikön nimittää määräaikaiseen virkasuhteeseen enintään vuodeksi Poliisihallitus ja yli vuodeksi sisäministeriö.

23 §

Sivutoimiluvan myöntää nimittävä viranomainen. Poliisihallituksen poliisiylijohtajalle, keskusrikospoliisin päällikölle ja suojelupoliisin päällikölle sivutoimiluvan myöntää kuitenkin sisäministeriö ja poliisilaitoksen päällikölle Poliisihallitus.

26 §

Valtion virkamieslain 27 §:n nojalla virkamiehen irtisanoo asianomainen virasto. Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön, suojelupoliisin päällikön ja poliisipäällikön

27 §

Virkamiehelle annettavasta varoituksesta, lomauttamisesta ja virkasuhteen muuttamisesta osa-aikaiseksi päättää nimittävä viranomainen. Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön, suojelupoliisin päällikön osalta päätöksen tekee kuitenkin sisäministeriö.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x päivänä x kuuta

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa 16 §:ssä tarkoitettuun virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty säilyttää kelpoisuutensa siihen virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen, johon hänet on nimitetty.

Ennen tämän asetuksen voimaantuloa avoinna oleviksi ilmoitetut virat ja määräaikaiset virkasuhteet täytetään noudattaen tämän asetuksen voimaantulleessa olleita säännöksiä.

6 Perustelumuistio valtioneuvoston asetukseen poliisin hallinnosta annetun asetuksen muuttamisesta – poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimukset

Poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa säädettyjä poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan muutettavaksi. Poliisihallinnon ylimmän johdon kelpoisuusvaatimukset nostetaan lakitasolle ja muihin poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksiin ehdotetaan tehtäväksi työryhmän esittämät muutokset. Lakiluonnos ja asetusalustus muodostavat kokonaisuuden.

Toisin kuin voimassaolevassa asetuksessa, jossa tiettyjen virkojen kelpoisuusvaatimukset on ilmaistu virkaryhmittäin, olisi asetuksen 16 §:ssä lueteltu erikseen kaikki virkanimikkeet, joihin on säädetty kelpoisuusvaatimukset.

Kelpoisuusvaatimukset ehdotetaan säädettäväksi valtionhallinnon tehtävien ja viraston organisaation kannalta keskeisiin tehtäviin. Tällaisia tehtäviä olisivat mm. keskusvirastojen ja muiden välittömästi ministeriön alaisten virastojen päällikön tehtävät. Lisäksi kelpoisuusvaatimukset säädettäisiin myös muihin tehtäviin, joihin kuuluu mahdollisuus käyttää merkittävää, välitöntä julkista valtaa tai joissa suoritettavilla päätöksillä tai toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnan toimintoihin. Tällaisia tehtäviä ovat muun muassa poliisilaisissa tarkoitetut poliisimiehen tehtävät. Poliisimiehellä ja poliisilaitoksen ylivartijalla ja vartijalla on muun muassa kiinniotto-oikeus ja oikeus käyttää voimakeinoja.

Julkisen vallan käyttöä sisältyy eriasteisena muihinkin poliisihallinnon tehtäviin. Kuitenkin vain kaikkein huomattavinta julkisen vallan käyttöä sisältäviin tehtäviin säädettäisiin kelpoisuusvaatimukset. Tämä tarkoittaa sitä, että tiettyihin virkoihin ei enää säädettäisi kelpoisuusvaatimuksia. Näitä virkoja olisivat rikoskemistin, rikosinsinöörin ja tutkijan virat. Näissä tehtävissä tuotetaan merkittävää tietoa esitutkinnalle, mutta päätöksen tiedon käyttämisestä tekee esimiestaso eikä tehtävissä ole kyse merkittävän julkisen vallan käytöstä.

Tutkinnot, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus

Valtion virkamieslain toukokuun 2015 alussa voimaantulleen uudistuksen hallituksen esityksen perusteluissa (HE 298/2014 vp) on tarkemmin avattu mitä ylemmällä korkeakoulututkinnolla, tehtävän edellyttämällä monipuolisella kokemuksella, käytännössä edellytetyllä johtamistaidolla ja johtamiskokemuksella tarkoitetaan. Myös valtiovaraministeriön ohjeessa (VM/728/00.00.00/2011) "valtion ylimmän johdon valintaperusteiden määrittely" on avattu näiden valintaperusteiden sisältöä. Alla todetaan pääkohtia vaatimuksista.

Hallituksen esityksessä (HE 298/2014) virkamieslain muutoksista todetaan, että johtamistehtävissä kelpoisuusvaatimuksena on ylempi korkeakoulututkinto. Tämä vaatimus määrittelee ylimmältä virkamiesjohdolta vaadittavan koulutuksen tason. Sovellettaessa ylemmän korkeakoulututkinnon vaatimusta otetaan huomioon asetus kor-

keakoulututkintojen järjestelmästä (464/1998), jossa säädetään eräiden ammattikorkeakoulututkintojen rinnastamisesta ylempään korkeakoulututkintoon.

Mainitun asetuksen 10 §:n mukaan kun julkiseen virkaan tai tehtävään vaaditaan ylempi korkeakoulututkinto, tämän kelpoisuusvaatimuksen täyttää myös tohtorin tutkinnon tai jatkotutkintoihin kuuluvan lisensiaatin tutkinnon sekä asetuksen 8 §:n 3 momentin mukaisen tutkinnon suorittanut henkilö. Ylempi ammattikorkeakoulututkinto ja ammattikorkeakoulun jatkotutkinto tuottavat saman kelpoisuuden kuin ylempi korkeakoulututkinto. Kun julkiseen virkaan tai tehtävään vaaditaan jatkotutkintona suoritettu lisensiaatin tutkinto, tämän kelpoisuusvaatimuksen täyttää myös esimerkiksi tohtorin tutkinnon suorittanut henkilö sekä asetuksen 8 §:n 3 momentin mukaisen maanpuolustuskorkeakoulun jatkotutkinnon suorittanut henkilö.

Edelleen asetuksen 10 §:n mukaan kun julkiseen virkaan tai tehtävään vaaditaan korkeakoulututkinto, korkeakoulussa suoritettu tutkinto, korkeakoulun loppututkinto tai alempi korkeakoulututkinto, tämän kelpoisuusvaatimuksen täyttää henkilö, joka on suorittanut:

- 1) alemman tai ylempään korkeakoulututkinnon taikka ammattikorkeakoulututkinnon tai ylempään ammattikorkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon;
- 2) lisensiaatin tai tohtorin tutkinnon; tai
- 3) asetuksen 8 §:ssä tarkoitetun tutkinnon.

Poliisiammattikorkeakoulussa voi suorittaa poliisin ammattikorkeakoulututkinnon, joka on korkeakoulututkinto ja poliisin ylempään ammattikorkeakoulututkinnon, joka on ylempi korkeakoulututkinto (asetus Poliisiammattikorkeakoulusta 14 §). Poliisin hallintoasetuksen tutkintoa koskevissa kelpoisuusvaatimuksissa on mainittu myös ennen poliisin tutkintouudistusta voimassa olleita tutkintoja, jotka tuottavat kelpoisuuden virkaan.

Nykyisin poliisin hallinnosta annetun asetuksen kelpoisuusvaatimuksissa on mainittu poliisipäällystön tutkinnon lisäksi suoritettava soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, joka on sisäministeriön sekä Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston välillä tehdyissä yhteistyösopimuksissa tarkoitettu hallintotieteiden tai valtiotieteiden maisterin tutkinto. Mainintaa näistä erillisistä tutkinnoista ei enää kelpoisuusvaatimusten uudistamisen jälkeen tarvittaisi. Poliisin tutkinnon lisäksi vaadittavaa korkeakoulututkintoa tai ylempi korkeakoulututkintoa ei enää yksilöitäisi kelpoisuusvaatimuksissa.

Tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus tarkoittaa työkokemusta erilaisissa tehtävissä ja eri organisaatioissa. Kokemukselle ei aseteta yksiselitteisiä mittareita, vaan vaatimuksen täyttymistä on harkittava kulloinkin täytettävänä olevan viran tehtävien kannalta. Kokemuksen tulee olla sellaista, että siitä voidaan arvioida olevan etua viran menestykselliselle hoitamiselle. Monipuolisen kokemuksen laajuus ja painoarvo arvioidaan kussakin nimittämistilanteessa erikseen. Kokemusta on voitu hankkia esimerkiksi valtion, kunnallishallinnon, yksityisen sektorin tai kansainvälisissä tehtävissä. Tavoitteena on, että henkilöllä on kokemusta useammasta kuin yhdestä tehtävästä tai organisaatiosta.

Monipuolisen kokemuksen määrä ja laatu on arvioitava täytettävänä olevan viran näkökulmasta. Tavoite kokemuksesta useammasta kuin yhdestä tehtävästä tai organisaatiosta ei tarkoita, että kokemusta tulisi ehdottomasti olla hankittuna useam-

man organisaation palveluksessa. Virkanimitystilanteet ja säännöksessä tarkoitetut virat ovat keskenään erilaisia ja kelpoisuusvaatimusta tehtävän edellyttämästä monipuolisesta kokemuksesta sovelletaan kussakin yksittäistapauksessa viran tehtävien ja niistä menestykselliselle viranhoidolle johtuvien edellytysten mukaan. Huomioon otettavia näkökohtia saattavat olla esimerkiksi kysymyksessä olevan toimialan laaja-alainen ja monipuolinen tuntemus sekä hyvän hallinnon käytäntöjen ja menettelytapojen tuntemus.

Käytännössä osoitettu johtamistaito voidaan hankkia muussakin kuin varsinaisessa johtamistehtävässä, kuten esimerkiksi vaativan hankkeen johtamisesta. Käytännössä osoitettu johtamistaito jaetaan kelpoisuusvaatimuksena seitsemään osa-alueeseen, joita ovat henkilöjohtaminen ja työyhteisön rakentaminen, prosessien tehokkuuden ja laadun parantaminen, toimintojen valvonta ja voimavarojen johtaminen, tulosten aikaansaaminen ja organisaation ohjaaminen, vaikuttaminen toimintaympäristössä ja muutosten johtaminen, julkishallinnon yleisasiantuntemus, tehtävän edellyttämä perehtyneisyys EU-asioiden johtamiseen sekä kyky jatkuvaan kehittymiseen.

Johtamiskokemus voidaan hankkia vain todellisessa johtamis- ja esimiestehtävässä toisin kuin johtamistaito, joka voidaan hankkia esimerkiksi projektinjohtamisen kautta. Kokemus voidaan hankkia missä tahansa johtamistehtävässä, ei vain valtionhallinnossa.

Johtamiseen liittyvistä yleisistä edellytyksistä valtiovarainministeriön vuoden 2011 ohjeessa on todettu, että johtamisen tärkein tavoite on saada aikaan tuloksia. Valtionhallinnon johtajana toimiminen edellyttää myös laaja-alaista yhteiskunnallisen vaikuttavuusvaatimuksen ja poliittisen ohjauksen huomioon ottamista sekä kykyä tämän edellyttämään vuorovaikutukseen. Johtajuus ja kyky kommunikoida organisaation sisällä merkitsee kykyä välittää strateginen näkemys organisaatioon ja saada henkilöstö sitoutumaan ja toimimaan tämän näkemyksen mukaan. Johtamiselle asetettavat seuraavat yleiset vaatimukset koskevat myös valtionhallinnon johtajia:

- johtaja ymmärtää toimintaympäristön tilanteen
- johtajalla on kyky muodostaa visio ja strategia sen toteuttamiseksi
- johtaja osaa asettaa konkreettisia tavoitteita ja vastuuttaa henkilöstöä
- johtaja osaa ohjata organisaation toimimaan asetettujen tavoitteiden suuntaisesti
- johtaja parantaa jatkuvasti organisaation kykyä toteuttaa tehtävänsä ja
- johtaja arvioi ja valvoo organisaation toimintaa.

Ylimmän virkamiesjohdon johtamisosaamisen sisältö muodostuu edellä mainituista osatekijöistä siten, että organisaation tuloksellisuus ja hyvinvointi sekä jatkuvuus ja muutos ovat tasapainossa keskenään. Tasapainon saavuttaminen ja ylläpitäminen edellyttävät sekä hyvää asioiden hallintaa että hyvää henkilöjohtamista. Valtionhallinnon johtajien valintamenettelyssä edellä mainitut tekijät ohjaavat ehdokkaiden arviointia ja tuovat perusteita heidän keskinäiseen vertailuunsa. Ohjeen mukaan tavoitteena on, että johtamisen ammattitaidon painoarvo nimitysharkinnassa kasvaa nykytilaan verrattuna.

Edelleen ohjeessa todetaan, että valtion ylimmän virkamiesjohdon eri tehtävissä on sekä yhteisiä piirteitä että erityispiirteitä, jotka vaihtelevat toimintayksikön luonteesta, toimialasta ja tehtävän organisatorisesta asemasta riippuen. Joissakin johtamistehtävissä on hallittava enemmän asianomaisen toimialan erityistietoa kuin toisessa. Viraston johtamisessa vaaditaan kykyä käytännön viranomaistehtävien organisointiin

sekä johtamiseen ja toimialaan liittyvää osaamista. Valintatilanteessa on selvitettävä, millaista johtamisaikaa ja asiantuntemusta juuri kyseisessä tehtävässä tarvitaan.

Asetuksessa käytetyt perehtyneisyyden määritelmät

Niissä poliisimiesviroissa, joilla on kiinteä yhteys operatiiviseen poliisitoimeen tai operatiivisen poliisitoimen johtamiseen, ehdotetaan säädettäväksi kelpoisuusvaatimukseksi joko perehtyneisyys poliisitoimeen tai poliisikoulutus. Perehtyneisyys poliisitoimeen olisi uusi perehtyneisyyden määritelmä, jota vaadittaisiin myös ylimmältä poliisijohdolta, jolla on muun muassa erityisiä poliisivaltuuksia. Perehtyneisyys poliisitoimeen voitaisiin saavuttaa poliisikoulutuksella tai poliisihallinnon viroissa mutta myös poliisihallintoa lähellä olevien toimialojen viroissa, esimerkiksi syyttäjätöiden viroissa.

Muissa viroissa vaadittaisiin tehtävän edellyttämää perehtyneisyyttä, koska virkojen toimenkuvat voivat vaihdella eri poliisiyksiköissä. Tehtävän edellyttämä perehtyneisyys määräytyisi täytettävänä olevan viran vaatimusten perusteella. Tehtävän edellyttämän perehtyneisyyden sisältöä avattaisiin hakuilmoituksessa.

Myös edellä kuvattua tehtävän edellyttämää monipuolista kokemusta voidaan pitää perehtyneisyyden määritelmänä.

Kelpoisuusvaatimukset

15 §. Pykälä olisi luonteeltaan informatiivinen; siinä lueteltaisiin ne säädökset, joissa olisi jatkossa säädetty poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksista.

Sisäministeriön poliisiosaston osastopäällikön viran kelpoisuusvaatimuksista on säädetty valtion virkamieslaissa (750/1994) ja muista sisäministeriön poliisiosaston virkojen kelpoisuusvaatimuksista sisäministeriöstä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1056/2013).

Poliisiyliohtajan viran kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin sekä valtion virkamieslaissa että poliisin hallinnosta annetussa laissa.

Suojelupoliisin päällikön viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtion virkamieslaissa.

Keskusrikospoliisin päällikön ja poliisipäällikön viran kelpoisuusvaatimuksista säädetään poliisin hallinnosta annetussa laissa.

Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin viran kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin edelleen valtioneuvoston asetuksessa Poliisiammattikorkeakoulusta (282/2014). Samoin Poliisiammattikorkeakoulun yliopettajan ja opettajan kelpoisuusvaatimukset on määritelty Poliisiammattikorkeakoulusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Muista poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksista säädettäisiin poliisin hallinnosta annetun asetuksen 16 §:ssä.

16 § 1 momentti

1) Poliisihallituksen poliisijohtajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen. Kelpoisuusvaatimukset olisivat samat kuin Poliisihallituksen poliisiylijohtajalla, keskusrikospoliisin päälliköllä ja poliisipäälliköllä. Ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus ovat valtion virkamieslain 8 §:ssä säädettyjä valtiovallinnon ylimmän johdon kelpoisuusvaatimuksia. Poliisiasetuksen 2 §:n mukaan sekä Poliisihallituksen poliisiylijohtaja että poliisijohtaja ovat Poliisihallituksen ja Poliisihallituksen alaisten poliisiyksiköiden henkilöstöön kuuluvien esimiehiä. Lisäksi tehtävillä on yhteys operatiivisen poliisitoimintaan ja sen johtamiseen. Tämän vuoksi myös kelpoisuusvaatimukset olisivat yhtäläiset.

2) Poliisihallituksen lupahallintopäällikön, rekisterinpitopäällikön, asehallintopäällikön ja arpajaishallintopäällikön virkojen kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä perehtyneisyys sekä käytännössä osoitettu johtamistaito. Tehtävään nimitettävältä edellytettäisiin ylempää korkeakoulututkintoa, koska virat ovat vastuualueiden esimiestehtäviä. Virkojen haltijat vastaavat tietyistä poliisihallinnon osa-alueesta. Koska virkojen tehtäväalueet vaihtelevat, tehtävän edellyttämä perehtyneisyys määräytyisi täytettävänä olevan viran vaatimusten perusteella. Tehtävässä vaadittaisiin myös käytännössä osoitettua johtamistaitoa.

3) Poliisihallituksen poliisiylitarkastajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja perehtyneisyys poliisitoimeen. Poliisihallituksessa poliisiylitarkastajia on sekä vastuualueen esimiehenä että asiantuntijatehtävissä. Johtamistaitoa ei edellytettäisi tehtävissä, jotka eivät ole esimiestehtäviä. Mikäli poliisiylitarkastajan tehtävä on esimiestehtävä, sisältyisi johtamistaidon vaatimus tehtävän edellyttämään perehtyneisyyteen ja edellytys voitaisiin mainita hakuilmoituksessa. Käytännössä osoitettu johtamistaito ei olisi välttämätön näissä tehtävissä.

4) suojelupoliisin apulaispäällikön ja suojelupoliisin osastopäällikön viran kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus. Molemmat tehtävät ovat johtamistehtäviä, joiden kelpoisuusvaatimukset vastaavat valtiovallinnon ylimmän johdon kelpoisuusvaatimuksia.

5) keskusrikospoliisin apulaispäällikön viran kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, perehtyneisyys poliisitoimeen sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Tehtävässä toimitaan keskusrikospoliisin henkilöstön esimiehenä. Apulaispäällikön rooli on operatiivinen käsittäen esitutkintaan, poliisitutkintaan sekä rikostiedusteluun liittyviä asioita ja näiden yhteensovittamista. Apulaispäällikön toimivalta ulottuu myös keskusrikospoliisin ulkopuolelle, sillä hän ratkaisee keskusrikospoliisin ohjesäännön mukaisesti Poliisihallituksen määräyksessä "Keskusrikospoliisin ja muiden poliisiyksiköiden välinen tehtäväjako sekä yhteistyö rikostorjunnassa" keskusrikospoliisille annetun oikeuden päättää yksittäistapauksina, mitkä rikosasiat keskusrikospoliisi ottaa ko. määräyksen nojalla tutkintavastuulleen vaikka rikosilmoitus olisi kirjattu paikallispoliisille. Apulaispäälliköllä on myös toimivalta siirtää keskusrikospoliisin paljastama rikos toiseen poliisiyksikköön tutkittavaksi em. määräyksen mukaisesti. Päällikön sijaisena apulaispäällikkö päättää esimerkiksi todistajansuojeluun (laki todistajansuojeluohjelmasta 88/2015) sekä valeosto- ja peitetoimintaan sekä peiteltyyn tiedonhankintaan liittyvistä asioista (poliisilaki 872/2011). Tämän vuoksi edellytettäisiin perehtyneisyyttä poliisitoimeen.

Muut kelpoisuusvaatimukset eli ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus vastaavat valtiohallinnon ylimmän johdon kelpoisuusvaatimuksia.

6) keskusrikospoliisin rikosylitarkastajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi muu ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, poliisipäällystön virkatutkinnon tai poliisipäällystötutkinnon lisäksi suoritettu ylempi korkeakoulututkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto, perehtyneisyys poliisitoimeen sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Rikosylitarkastajan virka on keskusrikospoliisissa osastopäällikkötasoinen (tutkintaosasto ja tiedusteluosasto) operatiivisen tulosityksikön johtamistehtävä. Tehtävissä vastataan sektorien valtakunnallisesta ja kansainvälisestä toiminnasta. Tehtäviin sisältyy vastuuta mm. tiedonhankintaan ja rikospoliisiyhteistyön kansallisena keskusena toimimiseen. Tehtävissä korostuu sekä juridinen osaaminen että operatiivinen toiminta ja siihen liittyvä kansainvälinen yhteistyö. Tehtävä on vaativa johtamistehtävä ja johdettavan yksikön koko vastaa pienimpiä poliisilaitoksia. Tämän vuoksi vaadittaisiin käytännössä osoitettu johtamistaitoa ja johtamiskokemusta. Paikallispoliisin rikosylitarkastajan tehtävä poikkeaa keskusrikospoliisin rikosylitarkastajan tehtävästä. Paikallispoliisin rikosylitarkastaja toimii oikeusyksikössä juridisissa asiantuntijatehtävissä, ei johtamistehtävissä.

Keskusrikospoliisin rikosylitarkastajan tehtävä edellyttää juridista asiantuntemusta ja harkintaa sekä poliisin operatiivisten menetelmien ja käytäntöjen tuntemusta, jonka vuoksi kelpoisuusvaatimuksina olisi joko oikeustieteellisen ylempään korkeakoulututkinnon lisäksi hankittu perehtyneisyys poliisitoimeen tai poliisin tutkintojärjestelmän suorittamisen lisäksi suoritettu ylempi korkeakoulututkinto tai uusi poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto, joka vastaa ylempää korkeakoulututkintoa.

7) keskusrikospoliisin laboratorionjohtajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä perehtyneisyys sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Keskusrikospoliisin laboratorionjohtajan tehtävä on osastopäällikkötasoinen tehtävä, jossa johdetaan viraston päällikön alaista tulosityksikköä eli Rikosteknistä laboratoriota. Laboratorio vastaa poliisihallinnolle ja suurelta osin myös muille lainvalvontaviranomaisille suoritetuista laboratoriotutkimuksista. Teknisen rikostutkinnan kautta

saatava näytöllä on merkitystä sekä esitutkinnassa, syyteharkinnassa että tuomioistuinkäsittelyssä. Poliisihallituksen määräyksessä "Keskusrikospoliisin ja muiden poliisiyksiköiden välinen tehtäväjako sekä yhteistyö rikostorjunnassa" Rikosteknisen laboratorion tehtäviksi määrätään mm. seuraavat: 1) suorittaa, kehittää ja yhdenmuukaistaa teknistä rikostutkintaa, 2) kehittää, testata ja hyväksyä poliisin käyttöön otettavat teknisen rikostutkinnan menetelmät, laitteet, välineet ja tarvikkeet, 3) tekee tai teettää rikostorjunnan tarpeisiin tekniseen rikostutkintaan liittyvät laboratoriotutkimukset sekä muut teknisen rikostutkinnan toimialaan liittyvät tutkimukset, 4) tuottaa teknisen rikostutkinnan menetelmin saatavaa tietoa tilannekuva-analyyseihin, 5) vastaa sormenjälki-, DNA-, ääni-, käsiala- ja jalkineenjälkirekisterien sekä sarjoitustietokantojen ylläpidosta ja kehittämisestä sekä 6) vastaa tekniseen rikostutkintaan ja tuntomerkkirekisterin alarekistereihin liittyvien tietojärjestelmäprojektien ja -hankkeiden suunnittelusta ja johtamisesta. Tämän vuoksi edellytettäisiin tehtävän edellyttävää perehtyneisyyttä.

Muut kelpoisuusvaatimukset eli ylempi korkeakoulututkinto sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus vastaavat valtiohallinnon ylimmän johdon kelpoisuusvaatimuksia.

8) apulaispoliisipäällikön viran kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto tai poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen.

Apulaispoliisipäällikön tutkintoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena olisi joko ylempi korkeakoulututkinto tai poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto. Koska kyseessä on johtamistehtävä, muutettaisiin nykyisin edellytetty oikeustieteellinen tutkinto muotoon ylempi korkeakoulututkinto. Kelpoisuuden tehtävän toisi edelleen myös joko poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto.

Poliisilaitosten organisaatio koostuu lupahallinnon, poliisitoiminnan ja hallinnon yksiköistä, joita johtavat apulaispoliisipäälliköt. Tehtävä on poliisitoiminnallinen ja sillä on edellä kuvattu yhteys operatiiviseen poliisitoimintaan. Tämän vuoksi tehtävässä vaadittaisiin perehtyneisyyttä poliisitoimeen.

Muut kelpoisuusvaatimukset eli tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus vastaavat valtiohallinnon ylimmän johdon kelpoisuusvaatimuksia.

9) poliisilakimiehen viran kelpoisuusvaatimuksena olisi muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus ja tehtävän sitä edellyttäessä käytännössä osoitettu johtamistaito.

Poliisilakimiehen tehtävässä vaaditaan juridista osaamista. Voimassa oleva tutkinto vaatimus yleemmästä oikeustieteellisestä korkeakoulututkinnosta muutettaisiin muotoon muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto.

Paikallispoliisissa poliisilakimies toimii poliisilaitoksen oikeusyksikön esimiehenä ja vastaa yksikön toiminnasta. Poliisilakimies toimii muun muassa poliisilaitoksen juristen asioiden asiantuntijana, edustaa poliisilaitosta tuomioistuimissa ja vastaa poliisilaitoksen laillisuusvalvonnasta sekä sisäisen tarkastuksesta. Myös keskusrikospo-

liisissa on poliisilakimiehen virka. Kaikki poliisilakimiehen tehtävät eivät välttämättä ole kuitenkaan johtamistehtäviä. Tämän vuoksi käytännössä osoitettua johtamistaitoa vaadittaisiin vain, jos tehtävä sitä edellyttää. Lisäksi kelpoisuusvaatimuksena olisi tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus.

10) rikostarkastajan sekä paikallispoliisin rikosylitarkastajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys. Kelpoisuusvaatimukset vastaisivat nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia.

11) suojelupoliisin ylitarkastajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys sekä tehtävän sitä edellyttäessä käytännössä osoitettu johtamistaito.

Suojelupoliisin hallinnollinen asema muuttui vuoden 2016 alusta lukien viraston siirtymässä Poliisihallituksen alaisuudesta suoraan sisäministeriön alaiseksi virastoksi. Suojelupoliisi on kuitenkin edelleen valtakunnallinen poliisiyksikkö ja sen operatiivinen henkilöstö koostuu poliisimiehistä.

Poliisin koulutus on erinomainen peruskoulutus suojelupoliisin eri tehtäviin. Suurin osa poliisimiesvirkoihin nimitettävistä on poliisin peruskoulutuksen suorittaneita henkilöitä. Suojelupoliisin eräissä ylitarkastajan, tarkastajan ja ylietsivän viroissa tarvitaan kuitenkin enemmän muusta korkeakoulututkinnosta kuin poliisiammattikorkeakoulun korkeakoulututkinnosta saatavaa osaamista. Tällöin viran tehtävien onnistunut hoitaminen edellyttää edellä mainitun korkeakoulututkinnon lisäksi tehtävän edellyttämää perehtyneisyyttä.

Suojelupoliisi on voimassa olevan asetuksen nojalla hyödyntänyt tätä ns. siviilikorkeakoulututkintojen muodostamaa kelpoisuusvaatimusta täyttäessään poliisimiesvirkoja. Suojelupoliisin toimintaympäristön muuttuessa nykytilaa vastaavat kelpoisuusvaatimukset ovat suojelupoliisin monipuolistuvien ja entistä vaativampien tehtävien hoitamisen kannalta välttämättömiä.

12) ylikomisarion, rikosylikomisarion viran kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto sekä lisäksi käytännössä osoitettu johtamistaito.

Ylikomisarion ja rikosylikomisarion virat ovat operatiivisia poliisimiesvirkoja ja virkojen kelpoisuusvaatimusten tulee painottua poliisikoulutuksen tuottamiin tutkintoihin. Kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisipäällystön tutkinto, poliisipäällystön virkatutkinto, poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto. Korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen ei toisi enää kelpoisuutta tehtävään.

Ylikomisarion ja rikosylikomisarion tehtäväkuvat ovat muuttuneet poliisilaitosten toimialueiden suurentuessa. Tehtävät ovat luonteeltaan esimiestehtävä, joiden voidaan katsoa vaativan käytännössä osoitettua johtamistaitoa.

13) poliisitarkastajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto tai korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys. Kelpoisuusvaatimukset vastaisivat voimassaolevaa poliisin hallinnosta annetun asetuksen 16 §:n 1 momen-

tin 17 kohtaa. Poliisitarkastajan tehtävät voivat vaihdella eri poliisiyksiköissä, minkä vuoksi kelpoisuusvaatimukset täyttäisi paitsi poliisitutkinnoilla niin myös korkeakoulututkinnoilla ja tehtävän edellyttämällä perehtyneisyydellä. Poliisitarkastajan tehtävissä toimii muun muassa oikeustieteellisen tutkinnon suorittaneita henkilöitä.

14) suojelupoliisin tarkastajan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys. Perustelujen osalta viitataan kohdan 11 perusteluihin.

15) komisarion ja rikoskomisarion viran kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto.

Kelpoisuusvaatimuksena näihin virkoihin olisi edelleen poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen.

Kyseessä on operatiivinen poliisimiesvirka, jonka hoidossa on syytä painottaa poliisikoulutuksen merkitystä. Virkaan voitaisiin myös nimittää hakija, joka on suorittanut poliisin ylempään ammattikorkeakoulututkinnon tai poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi korkeakoulututkinnon. Korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen ei toisi enää kelpoisuutta näihin virkoihin.

16) suojelupoliisin ylietsivän viran kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisialipäällystön erikoistumisopintojen suorittaminen tai poliisialipäällystötutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisialipäällystön virkatutkinto taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys. Perustelujen osalta viitataan kohdan 11 perusteluihin.

17) ylikonstaapelin ja rikosylikonstaapelin viran kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisialipäällystön erikoistumisopintojen suorittaminen tai poliisialipäällystötutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisialipäällystön virkatutkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto.

Alipäällystötasoisten virkojen kelpoisuusvaatimukseen lisättäisiin uuden poliisin koulutusrakenneuudistuksen mukainen poliisialipäällystön erikoistumisopintojen suorittaminen. Ensimmäinen koulutus on alkanut lokakuussa 2015 ja päättyy loppuvuonna 2016. Toisen koulutuksen hakuaika on päätynyt tammikuussa 2016. Lisäksi kelpoisuusvaatimukseksi lisättäisiin aiempi alipäällystökoulutus, joka on nimeltään poliisialipäällystön virkatutkinto. Kyseessä ovat operatiiviset poliisimiesvirat, joiden hoidossa on syytä painottaa poliisikoulutuksen merkitystä. Virkoihin voitaisiin myös nimittää hakija, joka on suorittanut poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi korkeakoulututkinnon. Korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen ei toisi enää kelpoisuutta näihin virkoihin.

18) vanhemman rikoskonstaapelin, vanhemman konstaapelin ja etsivän viran kelpoisuusvaatimuksena olisi poliisin ammattikorkeakoulututkinto tai poliisin perustutkinto tai poliisimiehistön virkatutkinto. Kelpoisuusvaatimukset vastaisivat nykyisiä kelpoisuusvaatimuksia, joissa painottuu poliisikoulutuksen merkitys operatiivisessa poliisivirassa.

19) poliisilaitoksen ylivartijan ja vartijan viran kelpoisuusvaatimuksena olisi soveltuva turvallisuusalan koulutus.

Poliisilaitoksen ylivartijan ja vartijan virkaan ei ole tällä hetkellä säädetty kelpoisuusvaatimuksia muutoin kuin kielitaidon osalta. Näissä tehtävissä käytetään merkittävää julkista valtaa, ylivartijalla ja vartijalla on mm. kiinniotto-oikeus ja oikeus voimakeinojen käyttämiseen, jonka vuoksi kelpoisuusvaatimusten säätäminen on aiheellista. Kelpoisuusvaatimuksena olisi soveltuva turvallisuusalan koulutus, tiettyä määriteltyä koulutusta tai tutkintoa ei vaadittaisi. Turvallisuusalan koulutusvaatimuksen täyttäisi esimerkiksi Poliisiammattikorkeakoulun järjestämä vartijakoulutus, poliisin perustutkintokoulutus, turvallisuusalan perustutkinto, vankeinhoidon perustutkinto tai muu soveltuva turvallisuusalan koulutus. Määritelmä pidettäisiin avoimena, koska koulutusten ja tutkintojen nimikkeet voivat muuttua ja tulevaisuudessa esimerkiksi vartijan tehtäviin voi olla oma soveltuva koulutus. Asetuksen voimaantullessa virkaan nimitetyn tai määräaikaisessa virkasuhteessa olevan ylivartijan tai vartijan ei tarvitsisi suorittaa vaadittavaa koulutusta tai tutkintoa. Kelpoisuusvaatimus koskisi vain uusia asetuksen voimaantumisen jälkeen tehtäviä nimityksiä.

Pykälän 2 momentin mukaan Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 24 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa oleva opiskelija tai poliisin perustutkinnon opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen nuoremman konstaapelin virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi sekä harjoittelun jälkeen yhteensä enintään vuoden ajaksi. Momentti säilyisi ennallaan.

Nykyisen 3 momentin mukaan poliisipäällystön tutkinnon lisäksi suoritettava soveltuva ylempi korkeakoulututkinto on sisäministeriön sekä Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston välillä tehdyissä yhteistyösopimuksissa tarkoitettu hallintotieteiden tai valtiotieteiden maisterin tutkinto. Mainintaa näistä erillisistä tutkinnoista ei enää tarvittaisi. Poliisin tutkinnon lisäksi vaadittavaa korkeakoulututkintoa tai ylempää korkeakoulututkintoa ei enää yksilöitäisi kelpoisuusvaatimuksissa. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa oleva opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen komisarion, rikoskomisarion tai tarkastajan virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi ja että Poliisiammattikorkeakoulussa poliisialipäällystön erikoistumisopintoja suorittava opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen ylikonstaapelin, rikosylikonstaapelin tai ylietsivän virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi. Harjoitteluja suoritetaan paitsi paikallispoliisissa myös keskusrikospoliisissa ja suojelupoliisissa. Vastaavasti on säädetty 2 momentissa nykyisin opiskelijan nimittämisestä poliisin peruskoulutukseen liittyvän harjoittelun ajaksi määräaikaiseen nuoremman konstaapelin virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi. Sääntely jäisi tältä osin ennalleen.

Virkojen täyttäminen ja virkavapauden myöntäminen sekä sivutoimet

17 §. Pykälän 1 momentin mukaan Poliisihallituksen poliisiylijohtajan, keskusrikospoliisin päällikön ja suojelupoliisin päällikön nimittää valtioneuvoston yleisistunto. Pykälän 2 momentin mukaan sisäministeriö nimittää poliisilaitoksen päällikön kuultuaan poliisiylijohtajaa. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi, koska pykälässä mainittuihin virkoihin nimittämisestä säädettäisiin poliisin hallinnosta annetussa laissa.

19 §. Pykälän mukaan Poliisihallitus, poliisilaitos, keskusrikospoliisi ja suojelupoliisi nimittää muut kuin 17 §:ssä tarkoitetut yksikkönsä virkamiehet sekä ottaa työsopimussuhteisen henkilökunnan. Koska 17 § ehdotetaan kumottavaksi, muutettaisiin pykälää siten, että viittaus 17 §:ään poistetaan. Poliisihallitus, keskusrikospoliisi, suojelupoliisi ja poliisilaitos nimittäisi edelleen muut yksikkönsä virkamiehet kuin ne virkamiehet, joiden nimittämisestä on säädetty erikseen sekä ottaisi työsopimussuhteisen henkilökunnan. Virkamiehillä, joiden nimittämisestä on säädetty erikseen tarkoitetaan edelleen Poliisihallituksen poliisiylijohantajaa, keskusrikospoliisin ja suojelupoliisin päällikköä, jotka nimittää valtioneuvosto ja poliisilaitoksen päällikköä, jonka nimittää sisäministeriö kuultuaan poliisiylijohantajaa. Näihin virkoihin nimittämisestä säädettäisiin poliisin hallinnosta annetussa laissa.

21 §. Pykälässä säädetään virkavapauden myöntämisestä virkamiehelle. Pykälän 2 momentissa viitataan kumottavaksi ehdotettuun 17 §:ään, jonka vuoksi viittauksen sijasta pykälän 2 momenttiin kirjoitettaisiin auki ne virat joita siinä edelleen tarkoitetaan. Pykälän asiasisältö säilyisi ennallaan.

22 §. Pykälän 2 momentissa viitataan kumottavaksi ehdotettuun 17 §:ään. Edellä 21 §:sää mainituin perusteluin 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi.

26 §. Pykälän 2 momentissa viitataan kumottavaksi ehdotettuun 17 §:ään. Edellä 21 §:sää mainituin perusteluin 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi.

27 §. Pykälässä viitataan kumottavaksi ehdotettuun 17 §:ään. Edellä 21 §:sää mainituin perusteluin 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi.

Siirtymäsäännökset

Ennen asetuksen voimaantuloa 16 §:ssä tarkoitettuun virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitetty säilyttäisi kelpoisuutensa siihen virkaan tai määräaikaiseen virkasuhteeseen, johon hänet on nimitetty.

Ennen asetuksen voimaantuloa avoinna oleviksi ilmoitetut virat ja määräaikaiset virkasuhteet täytettäisiin noudattaen asetuksen voimaantulleessa olleita säännöksiä.

Lisäksi voidaan todeta, että valtion virkamieslain 8 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvosto voi lisäksi erityisistä syistä antaa erivapauden valtioneuvoston asetuksella säädetyistä kelpoisuusvaatimuksista.

7 Valtioneuvoston asetus sisäministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti

muutetaan sisäministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1056/2013) 7 §:n 3 ja 8–10 kohdat sellaisina kuin ne ovat asetuksessa 791/2015 seuraavasti:

7 §

Virkojen kelpoisuusvaatimukset

Kelpoisuusvaatimuksena on:

3) poliisijohtajalla ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä perehtyneisyys sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

8) poliisiylitarkastajalla ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys;

9) poliisilakimiehellä muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys;

10) poliisitarkastajalla poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto tai poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x päivänä x kuuta

Perustelut:

Sisäministeriön poliisiosastolla ja Poliisihallituksessa on poliisijohtajien ja poliisiylitarkastajien virkoja. Poliisihallituksen poliisijohtajan ja poliisiylitarkastajan kelpoisuusvaatimukset on säädetty poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa. Samoista virkanimikkeistä huolimatta poliisijohtajan ja poliisiylitarkastajan toimenkuvat poikkeavat toisistaan Poliisihallituksessa ja sisäministeriössä, koska myös viranomaisten perustehtävät poikkeavat toisistaan. Tämän vuoksi myöskään säädetyt kelpoisuusvaatimukset eivät olisi täysin samat. Esimerkiksi perehtyneisyyttä poliisitoimeen ei ehdoteta kelpoisuusvaatimukseksi ministeriön virkoihin, koska tehtävät eivät ole operatiivisia poliisitoimen tehtäviä. Poliisiosastolla olisi poliisimiesviroista edelleen myös poliisilakimiehen ja poliisitarkastajan virkanimikkeet. Ministeriössä tietyissä tehtävissä on hyötyä siitä, että henkilöllä on poliisitoiminnan tuntemusta. Poliisimiesvirkanimikkeet voivat olla myös vetovoimaisempia poliisihallinnon suuntaan kuin muut virkanimikkeet. Uusia poliisimiesvirkanimikkeitä ei ehdoteta lisättäväksi ministeriöön.

Poliisiosaston poliisijohtajan ja poliisiylitarkastajan virkojen tutkintoa koskevaa kelpoisuusvaatimusta ehdotetaan muutettavaksi väljentämällä oikeustieteellisen ylemmän korkeakoulututkinnon tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi vaadittavan soveltuvan ylemmän korkeakoulututkinnon vaatimus muotoon ylempi korkeakoulututkinto kuten Poliisihallituksen vastaavissa viroissa.

Poliisijohtaja toimii yksikön päällikkönä ja tehtävä on johtamistehtävä, jonka vuoksi tehtävässä edellytettäisiin käytännössä osoitettua johtamistaitoa ja johtamiskokemusta.

Poliisiylitarkastajan kelpoisuusvaatimuksena oleva perehtyneisyys toimialaan kuuluviin tehtäviin korvattaisiin tehtävän edellyttämällä perehtyneisyydellä, jota käytetään muissakin poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksissa.

Poliisilakimiehen viran tutkintoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena säilyisi muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto. Perehtyneisyys tehtäväalueeseen korvattaisiin tehtävän edellyttämällä perehtyneisyydellä, jota käytetään muissakin poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksissa.

Poliisitarkastajan tutkintoa koskevaan kelpoisuusvaatimukseen ehdotetaan lisättäväksi poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto. Lisäksi tutkintovaatimuksena säilyisi poliisipäällystön tutkinto, poliisipäällystön virkatutkinto taikka korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen. Sanamuoto perehtyneisyys tehtäväalueeseen korvattaisiin tehtävän edellyttämällä perehtyneisyydellä.

8 Valtioneuvoston asetus Poliisiammattikorkeakoulusta annetun valtioneuvoston asetuksen 20 §:n muuttamisesta

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti

muutetaan Poliisiammattikorkeakoulusta annetun valtioneuvoston asetuksen (282/2014) 20 § seuraavasti:

20 § Rehtorin kelpoisuusvaatimukset

Rehtorin viran kelpoisuusvaatimuksena on jatkotutkintona suoritettu lisenssiaatin tutkinto tai tohtorin tutkinto ja tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys Poliisiammattikorkeakoulun toimialaan. Rehtorin virkaan voidaan myös nimittää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jos hänet muutoin katsotaan erityisen ansioituneeksi tehtävään.

Tämä asetus tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x päivänä x kuuta

Perustelut:

Rehtorin viran kelpoisuusvaatimuksena olisi jatkotutkintona suoritettu lisenssiaatin tutkinto tai tohtorin tutkinto ja tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys Poliisiammattikorkeakoulun toimialaan. Rehtorin virkaan voidaan myös nimittää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jos hänet muutoin katsotaan erityisen ansioituneeksi tehtävään. Tutkintoja koskevat kelpoisuusvaatimukset säilyisivät ennallaan.

Tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus ovat valtion ylemmissä johtajaviroissa nykyisin vaadittavia yhtenäisiä kelpoisuusvaatimuksia. Hallinnollista kokemusta ei enää erikseen mainittaisi kelpoisuusvaatimuksena vaan se sisältyisi osana edellä mainittuihin kelpoisuusvaatimuksiin. Muotoilu on myös yhdenmukainen muiden ylimpien poliisihallinnon poliisimiesvirkojen kelpoisuusvaatimusten kanssa.

Poliisiammattikorkeakoulu on sisäisen turvallisuuden alalla toimiva ammattikorkeakoulu. Kelpoisuusvaatimukseksi ehdotettua perehtyneisyyttä Poliisiammattikorkeakoulun toimialaan voidaan perustella poliisiammattikorkeakoululain (1164/2013) 2 ja 9 §:issä määritellyillä rehtorin ja Poliisiammattikorkeakoulun tehtävillä. Pykälien mukaan rehtorin tehtävänä on johtaa Poliisiammattikorkeakoulun toimintaa. Poliisiammattikorkeakoulun tehtävänä on 1) antaa sisäisen turvallisuuden alalla tutkimukseen ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja johtamistehtäviin sekä tukea yksilön ammatillista kasvua ja edistää elinikäistä oppimista ja 2) harjoittaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä, joka palvelee poliisitoiminnan ja sisäisen turvallisuuden suunnittelua ja kehittämistä sekä

Poliisiammattikorkeakoulun opetusta. Tehtäviään hoitaessaan Poliisiammattikorkeakoulu tekee yhteistyötä poliisin kansallisten ja kansainvälisten sidosryhmien kanssa.

Jos Poliisiammattikorkeakoulun toimiala laajenee tulevaisuudessa, kattaa perehtyneisyys oppilaitoksen toimialaan myös uudet mahdolliset tehtävät.

LIITTEET

LIITE 1 Kelpoisuusvaatimuksia koskevia säädöksiä (helmikuu 2016)

1. Suomen perustuslaki (731/1999)

125 §

Virkojen kelpoisuusvaatimukset ja nimitysperusteet

Lailla voidaan säätää, että määrättyihin julkisiin virkoihin tai tehtäviin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen.

Yleiset nimitysperusteet julkisiin virkoihin ovat taito, kyky ja koeteltu kansalaiskuunto

126 §

Nimittäminen valtion virkoihin

Valtioneuvosto nimittää valtion virkoihin, jollei nimittämistä ole säädetty tasavallan presidentin, ministeriön tai muun viranomaisen tehtäväksi.

Presidentti nimittää tasavallan presidentin kanslian päällikön sekä määrää tehtävään edustustojen päälliköt.

2. Valtion virkamieslaki (750/1994)

Viran ja määräaikaisen virkasuhteen hakumenettely, nimittäminen ja kelpoisuusvaatimukset

6 §

Nimittämisen yleisistä perusteista säädetään perustuslaissa.

Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kiellosta säädetään yhdenvertaisuuslaissa (1325/2014). Tasa-arvosta ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta säädetään naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa (609/1986).

Valtion virkamiehiltä vaadittavasta kielitaidosta säädetään erikseen lailla.

7 §

Seuraaviin virkoihin voidaan nimittää vain Suomen kansalainen:

1) oikeuskanslerin ja apulaisoikeuskanslerin virka sekä oikeuskanslerinviraston kansliapäällikön ja esittelijäneuvoksen, osastopäällikkönä virka;

- 2) valtiosihteerin, valtiosihteerin kansliapäällikkönä, kansliapäällikön, osastopäällikön ja toimistopäällikön virka sekä sitä vastaava tai ylempi virka;
- 3) ulkoasiainhallinnon virka;
- 4) tuomarin virka;
- 5) viraston päällikön virka, ei kuitenkaan yliopiston rehtorin virka;
- 6) aluehallintoviraston pelastustoimen ja varautumisen tehtäviä hoitavan vastuualueen päällikön virka;
- 7) virka, johon kuuluu syyttäjän tai ulosottomiehen tehtäviä;
- 8) poliisilaissa (872/2011) tarkoitettu poliisimiehen virka;
- 9) virka, johon nimitetty kuuluu vankilan johtokuntaan;
- 10) puolustusministeriön ja puolustusvoimien sekä rajavartiolaitoksen virka;
- 11) suojelupoliisin muu kuin poliisimiehen virka;
- 12) tullilaitoksen virka, johon kuuluu oikeus pidättämiseen ja tullilaitoksen virka, johon kuuluu Suomen alueellisen koskemattomuuden valvontaan ja turvaamiseen osallistuminen tai tullilaitoksen toimialaan kuuluvia rikostutkinta- ja valvontatehtäviä;
- 13) Liikenteen turvallisuusviraston ja Liikenneviraston pääjohtajien välittöminä alaisina toimivien johtajien virat.

14 kohta on kumottu L:lla 22.12.2009/1322.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös nimitettäessä virkamies 9 §:n 1 momentin nojalla hoitamaan 1 momentissa tarkoitettuun virkaan kuuluvia tehtäviä.

8 §

Virkamieheksi nimitettävän tulee olla täyttänyt 18 vuotta. Virkamieheksi voidaan kuitenkin nimittää 15 vuotta täyttänyt ja oppivelvollisuutensa suorittanut henkilö, jos nimitämistä voidaan virkamiehen tehtävien asianmukaisen hoitamisen kannalta pitää sopivana.

Sen lisäksi, mitä yleisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään, 26 §:n 3 ja 4 kohdassa tarkoitettujen virkojen, lukuun ottamatta valtiosihteerinä, erityisinä kelpoisuusvaatimuksina ovat ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus.

Yksittäiseen 2 momentissa tarkoitettuun virkaan vaadittavasta tutkinnosta tai muista erityisistä kelpoisuusvaatimuksista voidaan tarvittaessa säätää erikseen asianomaisesta virastosta koskevassa valtioneuvoston asetuksessa.

Jollei valtion virkaan vaadittavista tutkinnoista ja muista erityisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetä laissa, niistä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella, jos se on asianomaiseen virkaan kuuluvien tehtävien hoitamiseksi perusteltua.

Valtioneuvosto voi antaa erivapauden edellä 2 momentissa säädetystä kelpoisuusvaatimuksista valtakunnansovittelijan virkaa hakevalle. Valtioneuvosto voi lisäksi erityisistä syistä antaa erivapauden valtioneuvoston asetuksella säädetystä kelpoisuusvaatimuksista, ei kuitenkaan tuomarin virkaan pääsemistä varten

3. Laki poliisin hallinnosta (110/1992)

Poliisimiehen virka-asemaan liittyvät säännökset

15 §

Poliisin virat

Poliisin viroista, virkoihin nimittämisestä ja virkojen erityisistä kelpoisuusvaatimuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella, jollei tästä laista tai valtion virkamieslaista (750/1994) muuta johdu.

Poliisimiehen eroamisikä on 68 vuotta.

4. Valtioneuvoston asetus poliisista (1080/2013)

Poliisimiehet

1 §

Poliisimiehiä ovat:

1) päällystöön kuuluvat:

a) Poliisihallituksessa poliisiylijohtaja, poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja, poliisilakimies, poliisitarkastaja, ylikomisario ja komisario;

b) keskusrikospoliisissa keskusrikospoliisin päällikkö, apulaispäällikkö, rikosylitarkastaja, poliisilakimies, rikostarkastaja, rikosylikomisario ja rikoskomisario;

c) suojelupoliisissa suojelupoliisin päällikkö, apulaispäällikkö, osastopäällikkö, poliisilakimies, ylitarkastaja ja tarkastaja;

d) Poliisiammattikorkeakoulussa rehtori, ylikomisario ja komisario;

e) paikallispoliisissa poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, rikosylitarkastaja, poliisilakimies, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario, rikoskomisario ja komisario;

2) alipäällystöön kuuluvat rikosylikonstaapeli, ylikonstaapeli ja ylietsivä; sekä

3) miehistöön kuuluvat vanhempi rikoskonstaapeli, vanhempi konstaapeli, etsivä ja nuorempi konstaapeli.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja poliisimiehiä ovat myös sisäministeriön poliisiosaston poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja, poliisilakimies ja poliisitarkastaja, Hätäkeskuslaitoksen ja Hallinnon tietotekniikkakeskuksen poliisimiehet sekä siviilihenkilöstön osal-

listumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) perusteella poliisitehtäviin nimetyt poliisimiehet.

5. Valtioneuvoston asetus sisäministeriöstä (1056/2013)

7 §

Virkojen kelpoisuusvaatimukset

Kelpoisuusvaatimuksena on:

- 1) lainsäädäntöjohtajalla muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto, perehtyneisyys viran tehtäväalaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito;
- 2) hallintojohtajalla ja muulla johtajalla valtioneuvoston ohjesäännön 43 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetty kelpoisuus;
- 3) poliisijohtajalla muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa (158/1996) tarkoitettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys viran tehtäväalaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito;
- 4) hallitusneuvoksella valtioneuvoston ohjesäännön 43 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetty kelpoisuus ja yksikön päällikkönä toimivalla hallitusneuvoksella sen lisäksi käytännössä osoitettu johtamistaito;
- 5) tarkastusneuvoksella, kehittämisneuvoksella, muulla neuvoksella ja neuvottelevalla virkamiehellä ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys viran tehtäväalaan;
- 6) lainsäädäntöneuvoksella muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto ja perehtyneisyys lainvalmisteluun;
- 7) hallitussihteerillä valtioneuvoston ohjesäännön 43 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetty kelpoisuus;
- 8) poliisiylitarkastajalla muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi poliisin hallinnosta annetussa asetuksessa tarkoitettu soveltuva ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys toimialaan kuuluviin tehtäviin;
- 9) poliisilakimiehellä muu oikeustieteen ylempi korkeakoulututkinto kuin kansainvälisen ja vertailevan oikeustieteen maisterin tutkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen;
- 10) poliisitarkastajalla poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto taikka korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen.

8 §

Virkojen täyttäminen

Kansliapäällikön, pelastusylijohtajan osastopäällikkönä, osastopäällikön, hallintojohtajan ja muun johtajan, hallitusneuvoksen, lainsäädäntöneuvoksen ja muun neuvoksen, neuvottelevan virkamiehen ja hallitussihteerin nimittämisestä säädetään valtioneuvoston ohjesäännössä.

Muut virkamiehet nimittää sekä työsopimussuhteisen henkilöstön ottaa ministeriö.

6. Asetus poliisin hallinnosta (158/1996)

Kelpoisuusvaatimukset

15 §

Kelpoisuusvaatimuksista sisäasiainministeriön poliisiosaston virkoihin on voimassa, mitä sisäasiainministeriöstä annetussa valtioneuvoston asetuksessa (609/2003) ja muualla säädetään.

16 §

Kelpoisuusvaatimuksena poliisin virkoihin on:

- 1) Poliisihallituksen poliisiylijohtajalla oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys poliisitoimeen ja hallintotehtäviin sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;
- 2) Poliisihallituksen poliisijohtajalla oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys viran tehtäväalaaan ja käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;
- 3) Poliisihallituksen resurssihoitajalla ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys tehtäväalueeseen sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;
- 4) Poliisihallituksen lupahallintopäälliköllä, asehallintopäälliköllä ja arpajaishallintopäälliköllä oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai muu ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys tehtäväalueeseen sekä käytännössä osoitettu johtamistaito;
- 5) Poliisihallituksen poliisiylitarkastajalla oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys toimialaan kuuluviin tehtäviin;
- 6) keskusrikospoliisin päälliköllä oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi suoritettu 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys hallinnonalan toimintaan ja tehtäväalueeseen sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

7) suojelupoliisin päälliköllä oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi suoritettu 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto, perehtyneisyys hallinnonalan toimintaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

8) suojelupoliisin apulaispäälliköllä tehtävien laadun mukaan joko oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai muu ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys tehtäväalueeseen;

9) keskusrikospoliisin apulaispäälliköllä oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon lisäksi suoritettu 3 momentissa tarkoitettu ylempi korkeakoulututkinto;

10) suojelupoliisin osastopäälliköllä ja keskusrikospoliisin laboratorion johtajalla ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen;

11) keskusrikospoliisin rikoskemistillä, rikosinsinöörillä ja tutkijalla ylempi korkeakoulututkinto;

12) poliisilakimiehellä ylempi oikeustieteellinen korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen;

13) rikosylitarkastajalla ja rikostarkastajalla ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen;

14) poliisilaitoksen päälliköllä oikeustieteen kandidaatin tutkinto tai muu ylempi korkeakoulututkinto sekä perehtyneisyys tehtäväalueeseen ja hallinnonalan toimintaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

15) apulaispoliisipäälliköllä tehtävien laadun mukaan joko oikeustieteen kandidaatin tutkinto taikka poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto sekä perehtyneisyys tehtäväalueeseen ja hallinnonalan toimintaan sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus;

16) komisariolla, rikoskomisariolla ja suojelupoliisin tarkastajalla poliisipäällystön tutkinto, poliisipäällystön virkatutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen taikka korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen;

17) muilla päällystöön kuuluvilla poliisimiehillä poliisipäällystön tutkinto tai poliisipäällystön virkatutkinto taikka korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen;

18) alipäällystöön kuuluvilla poliisimiehillä poliisialipäällystötutkinto tai poliisipäällystön tutkinnon A-osan suorittaminen taikka korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen;

19) muulla miehistöön kuuluvalla poliisimiehellä poliisialan ammattikorkeakoulututkinto tai poliisin perustutkinto taikka poliisimiehistön virkatutkinto.

Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 24 §:ssä tarkoitettussa koulutuksessa oleva opiskelija tai poliisin perustutkinnon opiskelija voidaan nimittää määräaikaan nuoremman konstaapelin virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi sekä harjoittelun jälkeen yhteensä enintään vuoden ajaksi.

Poliisipäälylystön tutkinnon lisäksi suoritettava soveltuva ylempi korkeakoulututkinto on sisäministeriön sekä Tampereen yliopiston ja Turun yliopiston välillä tehdyissä yhteistyösopimuksissa tarkoitettu hallintotieteiden tai valtiotieteiden maisterin tutkinto.

16 a §

Kielitaitoa koskevista kelpoisuusvaatimuksista niiden virkojen osalta, joissa säädetynä kelpoisuusvaatimuksena on korkeakoulututkinto, säädetään julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain (424/2003) 6 §:ssä.

Kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa poliisimiehen virassa on kaksikielisessä viranomaisessa viranomaisen virka-alueen väestön enemmistön kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito. Yksikielisessä viranomaisessa edellytetään viranomaisen kielen hyvää suullista ja kirjallista taitoa sekä toisen kielen tyydyttävää ymmärtämisen taitoa.

Kaksikielisen poliisilaitoksen alueellisessa yksikössä, jonka enemmistön kieli on toinen kuin poliisilaitoksen enemmistön kieli, kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena muussa kuin 1 momentissa tarkoitetussa poliisimiehen virassa on alueellisen yksikön toimialueen väestön enemmistön kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito sekä toisen kielen tyydyttävä suullinen ja kirjallinen taito.

16 b §

Kielitaitoa koskevana kelpoisuusvaatimuksena poliisilaitoksen vartijan ja ylivartijan virassa on kaksikielisessä viranomaisessa joko suomen tai ruotsin kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito. Yksikielisessä viranomaisessa edellytetään viranomaisen kielen hyvää suullista ja kirjallista taitoa. Kun kaksikielisessä viranomaisessa täytetään poliisilaitoksen vartijan tai ylivartijan virkaa, on kiinnitettävä huomiota siihen, että suomen ja ruotsin kielen käyttämisestä edellyttävät virkatehtävät voidaan jakaa asianomaista kieltä taitavien henkilöiden suoritettaviksi.

16 c §

Edellä 16 §:n 1 momentin 23 kohdassa sekä 16 a §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjä kelpoisuusvaatimuksia ei sovelleta nimitettäessä poliisin perustutkintoon kuuluvaa työharjoittelujaksoa tai kenttätyöjaksoa suorittava opiskelija nuoremman konstaapelin määräaikaan virkasuhteeseen.

Virkojen täyttäminen ja virkavapauden myöntäminen sekä sivutoimet

17 §

Poliisihallituksen poliisiylijohdajan, keskusrikospoliisin päällikön ja suojelupoliisin päällikön nimittää valtioneuvoston yleisistunto.

Sisäministeriö nimittää poliisilaitoksen päällikön kuultuaan poliisiylijohdajaa.

18 §

18 § on kumottu A:lla 26.6.2009/516.

19 §

Poliisihallitus, poliisilaitos, keskusrikospoliisi ja suojelupoliisi nimittää muut kuin 17 §:ssä tarkoitetut yksikkönsä virkamiehet sekä ottaa työsopimussuhteisen henkilökunnan.

20 §

Vanhemman konstaapelin, vanhemman rikoskonstaapelin ja nuoremman konstaapelin virka voidaan täyttää sitä haettavaksi julistamatta.

21 §

Virkavapauden myöntää nimittävä viranomainen 2 momentissa säädetyin poikkeuksin.

Valtioneuvosto myöntää virkavapauden 17 §:n 1 momentissa mainitulle virkamiehelle. Sisäasiainministeriö myöntää kuitenkin 17 §:n 1 momentissa mainitulle virkamiehelle virkavapauden, jonka saamiseen virkamiehellä on lain tai virkaehtosopimuksen nojalla oikeus, ja muun virkavapauden, joka kestää enintään vuoden.

22 §

Virkamieheksi nimittämisestä valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentin nojalla päättää nimittävä viranomainen.

Edellä 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen nimittää määräaikaiseen virkasuhteeseen enintään vuodeksi sisäasiainministeriö ja yli vuodeksi valtioneuvoston yleisistunto.

23 §

Sivutoimiluvan myöntää nimittävä viranomainen. Edellä 17 §:n 1 momentissa mainitulle virkamiehelle sivutoimiluvan myöntää kuitenkin ministeriö.

Virkamiehen on viipymättä ilmoitettava valtion virkamieslain 18 §:n 3 momentissa tarkoitetusta sivutoimesta 1 momentissa tarkoitetulle viranomaiselle.

Erinäiset säännökset

25 §

Poliisipäällikön vuosiloman vahvistaa Poliisihallitus. Poliisin muun henkilöstön vuosiloman vahvistamisesta on voimassa, mitä yksikön ohjesäännössä tai työjärjestyksessä määrätään.

26 §

Virkamiehen irtisanoo valtion virkamieslain 25 tai 26 §:n nojalla nimittävä viranomainen. Nimittävä viranomainen myös purkaa virkasuhteen.

Valtion virkamieslain 27 §:n nojalla virkamiehen irtisanoo asianomainen virasto. Edellä 17 §:n 1 momentissa mainitun virkamiehen irtisanoo kuitenkin sisäasiainministeriö. Poliisipäällikön sekä 17 §:n 2 momentissa mainitun viraston päällikön irtisanoo nimittävä viranomainen.

27 §

Virkamiehelle annettavasta varoituksesta, lomauttamisesta ja virkasuhteen muuttamisesta osa-aikaiseksi päättää nimittävä viranomainen. Edellä 17 §:n 1 momentissa tarkoitetun virkamiehen osalta päätöksen tekee kuitenkin ministeriö.

7. Valtioneuvoston asetus Poliisiammattikorkeakoulusta (282/2014)

20 §

Rehtorin kelpoisuusvaatimukset

Rehtorilta vaaditaan jatkotutkintona suoritettu lisensiaatin tutkinto tai tohtorin tutkinto, perehtyneisyyttä Poliisiammattikorkeakoulun toimialaan ja hallinnollista kokemusta. Rehtorin virkaan voidaan myös nimittää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, jos hänet muutoin katsotaan erityisen ansioituneeksi tehtävään.

21 §

Opettajien kielitaitovaatimukset

Yliopettajalta vaaditaan, että hänellä on erinomainen suullinen ja kirjallinen taito siinä kielessä, jolla hänet on määrätty antamaan opetusta.

Muilta opettajilta vaaditaan, että hänellä on hyvä suullinen ja kirjallinen taito siinä kielessä, jolla hänet on määrätty antamaan opetusta.

22 §

Opettajien kelpoisuusvaatimukset

Yliopettajalta vaaditaan soveltuva jatkotutkintona suoritettu lisensiaatin tutkinto tai tohtorin tutkinto ja lehtorilta soveltuva ylempi korkeakoulututkinto sekä muulta opettajalta soveltuva korkeakoulututkinto.

Erityisestä syystä yliopettajan virkaan voidaan 1 momentin estämättä nimittää ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö ja lehtorin virkaan henkilö, joka ei ole suorittanut ylempää korkeakoulututkintoa sekä muun opettajan virkaan henkilö, joka ei ole suorittanut korkeakoulututkintoa, jos nimitettävä henkilö on erittäin hyvin perehtynyt viran tehtävälleen.

Yliopettajalta ja lehtorilta sekä muulta opettajalta, jonka opetustehtävään pääosin kuuluu ammattiopintojen järjestäminen, vaaditaan lisäksi vähintään kolmen vuoden käytännön kokemus tutkintoa vastaavissa tehtävissä.

Opettajalta vaaditaan lisäksi vähintään 60 opintopisteen tai vähintään 35 opintoviikon laajuiset opettajan pedagogiset opinnot. Tämän estämättä opettajaksi voidaan nimittää myös henkilö, joka on otettu ehdolla, että hän kolmen vuoden kuluessa palvelusuhteen alkamisesta suorittaa vaaditut opettajan pedagogiset opinnot.

LIITE 2

Poliisihallinnon virkojen voimassaolevat kelpoisuusvaatimukset

Virat ja kelpoisuusvaatimukset	Yksikkö	Poliisin perustutkinto/ amk-tutkinto, poliisi-miehistön virkatutkinto	Alipäällystötutkinto	PPT A-osa	Poliisi-päällystön virkatutkinto	Poliisi-päällystön tutkinto	Korkea-koulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Hallinto-tieteiden tai valtiotieteen maisterin tutkinto (PPT + maist.)	Ylempi oikeustieteellinen tutkinto	Perehtyneisyys	Johtaminen
Osastopäällikkö SM	SM/PO							x			x	x
Poliisiylijohtaja	POHA									x	x	
Poliisijohtaja	SM/PO POHA								x	x	x	
Resurssijohtaja	POHA							x			x	x
Lupahallintopäällikkö	POHA							x		x	x	x
Asehallintopäällikkö	POHA							x		x	x	x
Arpajaishallintopäällikkö	POHA							x		x	x	x
Poliisiylitarkastaja	SM/PO POHA								x	x	x	
Poliisilakimies	SM/PO POHA KRP Supo PP									x	x	
Poliisitarkastaja	SM/PO POHA				x	x	x				x	
Ylikomisario	POHA PP Polamk				x	x	x				x	
Komisario	POHA PP Polamk			x	x	x	x				x	
Päällikkö	KRP								x	x	x	x
Apulaispäällikkö	KRP								x	x		

Virat ja kelpoisuusvaatimukset	Yksikkö	Poliisin perustutkinto/ amk-tutkinto, poliisi-miehistön virkatutkinto	Alipäällystötutkinto	PPT A-osa	Poliisi-päällystön virkatutkinto	Poliisi-päällystön tutkinto	Korkea-koulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Hallinto-tieteiden tai valtiotieteen maisterin tutkinto (PPT + maist.)	Ylempi oikeustieteellinen tutkinto	Perehtyneisyys	Johtaminen
Rikosylitarkastaja	KRP PP							x			x	
Rikostarkastaja	KRP PP							x			x	
Rikosylikomisario	KRP PP				x	x	x				x	
Rikoskomisario	KRP PP			x	x	x	x				x	
Laboratorion johtaja	KRP							x			x	
Rikoskemisti	KRP							x				
Rikosinsinööri	KRP							x				
Tutkija	KRP							x				
Päällikkö	Supo								x	x	x	x
Apulaispäällikkö	Supo							x		x	x	
Osastopäällikkö	Supo							x			x	
Ylitarkastaja	Supo				x	x	x				x	
Tarkastaja	Supo			x	x	x	x				x	
Poliisipäällikkö	PP							x		x	x	x
Apulaispol.päällikkö	PP				x	x				x	x	x
Rehtori	Polamk							Lis/tri/erityisen ansioitunut			x hallinnollinen kokemus	
Yliopettaja	Polamk							Lis/tri/erittäin hyvä perehtyneisyys			ammattiopintojen järjestäminen; väh. 3 vuoden kokemus	
Lehtori	Polamk							x /erittäin hyvä perehtyneisyys			ammattiopintojen järjestäminen; väh. 3 vuoden kokemus	

Virat ja kelpoisuusvaatimukset	Yksikkö	Poliisin perustutkinto/ amk-tutkinto, poliisi-miehistön virkatutkinto	Alipäällystötutkinto	PPT A-osa	Poliisi-päällystön virkatutkinto	Poliisi-päällystön tutkinto	Korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Hallintotieteiden tai valtiotieteen maisterin tutkinto (PPT + maist.)	Ylempi oikeustieteellinen tutkinto	Perehtyneisyys	Johtaminen
Opettaja	Polamk						x /erittäin hyvä perehtyneisyys				opettajan pedagogiset opinnot 60 op/35 ov/ suorittaminen 3 vuoden kuluessa	
Rikosylikonstaapeli			x	x			x				x	
Ylikonstaapeli			x	x			x				x	
Ylietsivä			x	x			x				x	
Vanhempi rikoskonstaapeli		x										
Vanhempi konstaapeli		x										
Etsivä		x										
Nuorempi konstaapeli		x /opiskelija harjoittelun ajaksi / harjoittelun jälkeen maks. 1 vuosi										
Polisimies (muu miehistöön kuuluva)		x										

LIITE 3

Poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimukset: muutosehdotukset

Virat ja kelpoisuusvaatimukset	Yksikkö	Poliisin perustutkinto/ amk-tutkinto poliisimiehistön virkatutkinto	Alipäällystötutkinto	PPT A-osa	Poliisi-alan ylempi amk-tutkinto	Poliisipäällystön virkatutkinto	Poliisipäällystön tutkinto	Korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Ylempi oikeustieteellinen tutkinto	Perehtyneisyys (poliisitoimeen/ tehtävän edellyttämä)	Käytännössä osoitettu johtamistaito	Johtamiskokemus	Tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus
Osastopäällikkö SM	SM/PO								x		x	x		
Poliisiylijohtaja	POHA								x		x	x	x	x
Poliisijohtaja	SM/PO								x		x	x	x	
Poliisijohtaja	POHA								x		x	x	x	x
Lupahallintopäällikkö	POHA								x		x	x		
Rekisterinpitopäällikkö	POHA								x		x	x		
Asehallintopäällikkö	POHA								x		x	x		
Arpajaishallintopäällikkö	POHA								x		x	x		
Poliisiylitarkastaja	SM/PO								x		x			
Poliisiylitarkastaja	POHA								x		x			x
Poliisilakimies	SM/PO									x	x			
Poliisilakimies	POHA KRP Supo PP									x		(x)		x
Poliisitarkastaja	SM/PO POHA				x	x	x	x			x			
Ylikomisario Rikosylikomisario	POHA PP Polamk	(x)			x	x	x	(x)				x		
Komisario Rikoskomisario	POHA PP Polamk	(x)		x	x	x	x	(x)						

Virat ja kelpoisuusvaatimukset	Yksikkö	Poliisin perustutkinto/ amk-tutkinto poliisimiehistön virkatutkinto	Alipäällystötutkinto	PPT A-osa	Poliisi-alan ylempi amk-tutkinto	Poliisi-päällystön virkatutkinto	Poliisi-päällystön tutkinto	Korkeakoulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Ylempi oikeustieteellinen tutkinto	Perehtyneisyys (poliisitoimeen/ tehtävän edellyttämä)	Käytännössä osoitettu johtamistaito	Johtamiskokemus	Tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus
Päällikkö	KRP								x		x	x	x	x
Apulaispäällikkö	KRP								x		x	x	x	x
Rikosylitarkastaja	KRP				x	(x)	(x)		(x)	x	x	x	x	
Laboratorionjohtaja	KRP								x		x	x	x	
Rikostarkastaja	KRP								x		x			
Paikallispoliisin rikosylitarkastaja	PP													
Ylikomisario	KRP	(x)			x	x	x	(x)				x		
Rikosylikomisario	PP													
Päällikkö	Supo								x			x	x	x
Apulaispäällikkö	Supo								x			x	x	x
Osastopäällikkö														
Ylitarkastaja	Supo				x	x	x	x			x	(x)		
Tarkastaja	Supo			x	x	x	x	x			x			
Poliisipäällikkö	PP								x		x	x	x	x
Apulaispol.päällikkö	PP					x	x		x		x	x	x	x
Ylietsivä	Supo		x	x		x		x			x			
Ylikonstaapeli	PP	(x)		x							x			
Rikosylikonstaapeli														
Vanhempi rikoskonstaapeli														
Vanhempi konstaapeli														
Etsivä														
Rehtori	Polamk								Lis/tri erittäin hyvä perehtyneisyys		x/Polamkin toimialaan	x	x	x

Virat ja kelpoisuusvaatimukset	Yksikkö	Poliisin perustutkinto/ amk-tutkinto poliisimiehistön virkatutkinto	Alipäällystötutkinto	PPT A-osa	Poliisi-alan ylempi amk-tutkinto	Poliisi-päällystön virkatutkinto	Poliisi-päällystön tutkinto	Korkea-koulututkinto	Ylempi korkeakoulututkinto	Ylempi oikeustieteellinen tutkinto	Perehtyneisyys (poliisitoimeen/ tehtävän edellyttämä)	Käytännössä osoitettu johtamistaito	Johtamiskokemus	Tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus
Yliopettaja	Polamk								Lis/tri/erittäin hyvä perehtyneisyys		ammattiopintojen järjestäminen; väh. 3 vuoden kokemus			
Lehtori	Polamk								x/erittäin hyvä perehtyneisyys		ammattiopintojen järjestäminen; väh. 3 vuoden kokemus			
Opettaja	Polamk										opettajan pedagogiset opinnot 60 op/35 ov/ suorittaminen 3 vuoden kuluessa			

LIITE 4

Eriävä mielipide Poliisihallitus

Eriävä mielipide; poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksia koskeva hankkeen työryhmän raportti

Sisäministeriön poliisiosasto asetti 20.3.2015 esiselvityshankkeen uudistamaan ja yhdenmukaistamaan poliisihallinnon säädettyjen virkojen kelpoisuusvaatimuksia. Työryhmän tehtävänä oli valmistella esiselvitys kelpoisuusvaatimuksista sellaisiin poliisihallinnon tehtäviin, joihin kuuluu mahdollisuus käyttää merkittävää, välitöntä julkista valtaa tai joissa suoritettavilla päätöksillä tai toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnan toimintoihin ja joista on siten säädettävä lain tai asetuksen tasoisella säädöksellä. Samoin työryhmän tuli tehdä myös muut mahdolliset tähän kokonaisuuteen liittyvät muutosesitykset esimerkiksi poliisihallinnon virkojen nimikkeisiin tai muihin virkamiesoikeudellista asemaa koskeviin seikkoihin.

Kehityssuuntana valtion virkojenkin osalta on ollut kelpoisuusvaatimusten vähentäminen ja väljentäminen. Työryhmä ehdottaa kuitenkin eräiden poliisimiesvirkojen osalta kelpoisuusvaatimusten supistamista.

1) Ylikomisarion, rikosylikomisarion, komisarion ja rikoskomisarion viran kelpoisuusvaatimukseksi on esitetty poliisipäällystön tutkinto, poliisipäällystön virkatutkinto, poliisialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto sekä johtamistaito. Korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen eivät jatkossa enää toisi kelpoisuutta näihin virkoihin. Työryhmä on perustellut kelpoisuusvaatimusten muuttamista sillä, että virat ovat operatiivisia poliisimiesvirkoja, joiden hoidossa on syytä painottaa poliisikoulutuksen merkitystä ja näin ollen kelpoisuusvaatimusten tulee painottua poliisikoulutuksen tuottamiin tutkintoihin.

Poliisihallituksen näkemyksen mukaan poliisihallinnossa on paljon sellaisia ei-operatiivisia tehtäviä, esim. talousrikostehtävät, joiden hoitamiseen ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen antaa hyvät edellytykset tehtävien menestykselliseen hoitamiseen. Poliisihallitus esittää, että jatkossa myös ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen tuovat kelpoisuuden näihin virkoihin. Perusteluna koulutustason nostamiselle ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi on poliisin oman koulutusjärjestelmän ja tutkintotason nosto ja sen näkyminen linjakaasti päällystötason kelpoisuusvaatimuksissa. Poliisihallitus on tuonut esiin tätä näkemystä myös lausunnossaan POL-2014–14554. Koulutustason nostaminen ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi saattaa johtaa siihen, että nykyisin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet eivät jatkossa voi tulla nimitetyksi vastaavan tason tehtävään.

Ylikomisarion ja rikosylikomisarion tehtäväkuvat ovat muuttuneet poliisilaitosten toimialueiden suurentuessa. Tehtävät ovat luonteeltaan vaativia operatiivisen sektoritason johtamistehtäviä. Edellä mainitulla perusteella Poliisihallitus esittää kelpoisuusvaatimukseksi tehtävän sitä edellyttäessä käytännössä osoitettua johtamistaitoa ja johtamiskokemusta.

2) Ylikonstaapelin ja rikosylikonstaapelin virkoihin korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen eivät jatkossa enää toisi kelpoisuutta näihin virkoihin. Työryhmä on perustellut kelpoisuusvaatimusten muuttamista sillä, että virat ovat operatiivisia poliisimiesvirkoja, joiden hoidossa on syytä painottaa poliisikoulutuksen merkitystä ja näin ollen kelpoisuusvaatimusten tulee painottua poliisikoulutuksen tuottamiin tutkintoihin. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan poliisihallinnossa on paljon sellaisia ei-operatiivisia tehtäviä, esim. talousrikostehtävät, joiden hoitamiseen korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen antaa hyvät edellytykset tehtävien menestykselliseen hoitamiseen. Mikäli kelpoisuusvaatimuksilla rajataan liiaksi hakijoita, voi siitä aiheutua poliisihallinnolle työvoimapulaa, erityisesti nykyisenkaltaisessa tilanteessa, jossa poliisikoulutuksen saaneita henkilöitä ei ole tarpeeksi saatavilla. Edellä mainitulla perusteella Poliisihallitus esittää, että jatkossa myös korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen tuovat kelpoisuuden näihin virkoihin.

3) Poliisitarkastajan viran kelpoisuusvaatimukset tulisi kirjata muotoon poliisipäälllystön tutkinto, poliisipäälllystön virkatutkinto, poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto tai ylempi korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtäväalueeseen. Koulutustason nostaminen ylemmäksi korkeakoulututkinnoksi saattaa johtaa siihen, että nykyisin alemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden eivät jatkossa voi tulla nimitetyksi vastaavan tason tehtävään.

4) Apulaispoliisipäällikön viran säädettynä erityisenä kelpoisuusvaatimuksena koulutuksen osalta on työryhmän esityksen mukaan ylemmän korkeakoulututkinnon ohella poliisipäälllystön tutkinto tai poliisipäälllystön virkatutkinto. Kaikissa poliisihallinnon viraston päällikön ja apupäällikön viroissa (kuten monessa asiantuntijatehtävässä) säädettynä erityisenä kelpoisuusvaatimuksena koulutuksen osalta on ylempi korkeakoulututkinto. Poliisihallituksen näkemyksen mukaisesti apulaispoliisipäällikön kelpoisuusvaatimusten tulee olla linjassa muiden vastaavantasoisten tehtävien kanssa. Poliisihallitus esittää koulutuksen osalta kelpoisuusvaatimuksista poistettavaksi poliisipäälllystön tutkinnon ja poliisipäälllystön virkatutkinnon. Ts. apulaispoliisipäällikön viran kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen.

Työryhmä esittää lisäksi, että toimivalta poliisilaitoksen päällikön määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisessä enintään vuodeksi olisi Poliisihallituksella. Lisäksi työryhmä esittää, että Poliisihallitus myöntäisi poliisilaitoksen päällikölle sivutoimiluvan sekä virkavapauden, jonka saamiseen virkamiehellä on lain tai virkaehtosopimuksen nojalla oikeus, ja muun virkavapauden, joka kestää enintään vuoden. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan edellä mainitut toimenpiteet on tarkoituksellisesti kytketty nimitystoimivaltaan ja tämän vuoksi toimivallan jakaminen kahdelle virastolle ei ole eroteltavissa (esim. toimivalta sivutoimeen liittyvissä kurinpitoasioissa tai esimerkiksi näkemyserot poliisipäällikön tehtävässä edellytettävistä valmiuksista tai virantäytön aikaiset sijaisuusjärjestelyt). Edellä mainitun perusteella Poliisihallitus esittää, että toimivalta poliisipäällikön virkaan ja määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisen osalta palautetaan Poliisihallitukselle. Mikäli tätä ei kuitenkaan katsota mahdolliseksi, toimivalta tulee kokonaisuudessaan säilyttää sisäministeriöllä (myös sivutoimiluvan virkavapauden myöntämisen osalta) kuitenkin siten, että poliisipäällikön nimitys tehdään poliisiylijohtajan esityksestä.

Edellä mainitun lisäksi Poliisihallitus kiinnittää huomiota alipäällystön kelpoisuusvaatimuksen muuttamisen kiireellisyyteen. Samoin Poliisihallitus kiinnittää huomiota nopeammalla aikataululla toteutettavaan asetusmuutokseen koskien alipäällystö- ja päällystökoulutuksessa olevien harjoittelua koskevaa kelpoisuusmäärittelyä. Asetuksen 16 § 3 momentti: Poliisiammattikorkeakoulusta annetun lain 24 §:ssä tarkoitettussa ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavassa koulutuksessa oleva opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen komisarion virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi. Poliisiammattikorkeakoulussa poliisialipäällystön erikoistumisopintoja suorittava opiskelija voidaan nimittää määräaikaiseen ylikonstaapelin virkasuhteeseen opintoihin kuuluvan harjoittelun ajaksi.

Poliisiylijohtajan sijainen,
poliisijohtaja

Tomi Vuori

Ylitarkastaja

Miia Lehmus-Niemi



Lausuma

1 (2)

7.3.2016

Sisäministeriö

Poliisihallinnon virkojen kelpoisuustyöryhmän esitys

Sisäministeriön poliisiosasto asetti 20.3.2015 esiselvityshankkeen uudistamaan ja yhdenmukaistamaan poliisihallinnon säädettyjen virkojen kelpoisuusvaatimuksia. Työryhmän tehtävänä oli valmistella esiselvitys kelpoisuusvaatimuksista sellaisiin poliisihallinnon tehtäviin, joihin kuuluu mahdollisuus käyttää merkittävää, välitöntä julkista valtaa tai joissa suoritettavilla päätöksillä tai toimenpiteillä muutoin on suuri vaikutus yksilön asemaan tai yhteiskunnan toimintoihin ja joista on siten säädettävä lain tai asetuksen tasoisella säädöksellä. Samoin työryhmän tuli tehdä myös muut mahdolliset tähän kokonaisuuteen liittyvät muutosesitykset esimerkiksi poliisihallinnon virkojen nimikkeisiin tai muihin virkamiesoikeudellista asemaa koskeviin seikkoihin.

Keskusrikospoliisi ei jätä tässä vaiheessa työryhmän esitykseen varsinaista eriävää mielipidettä vaan lausuman, jossa kiinnitetään huomiota työryhmän esityksen alla mainittuihin kohtiin.

1. Keskusrikospoliisin päällikön kelpoisuusvaatimus

Esityksen mukaan Keskusrikospoliisin päällikön kelpoisuusvaatimus muuttuisi seuraavaksi: ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus sekä käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen. Kuten työryhmytyössä on jo tuotu esille, liittyy Keskusrikospoliisin tehtäviin ja toimivaltaan normaalien virastopäällikkö tehtävien ja vastuiden lisäksi huomattava määrä poikkeuksellisia operatiivisia vastuita. Näitä ovat mm. peitetoiminnasta päättäminen (PolL 5 luvun 32 § ja PKL 10 luvun 31 §), valeostosta päättäminen (PolL 5 luku 36 § ja PKL 10 luvun 35 §), todistajansuojelusta päättäminen (TodsuoL 5 ja 12 §), väärin rekisterimerkintöjen tekemisestä (PolL 5 luvun 47 § ja PKL 10 48 §). Vastuista on toimitettu työryhmälle erillinen muistio.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan sen päällikön kelpoisuusvaatimuksessa tulisi em. perusteilla olla poliisitoimeen perehtyneisyyden tilalla perehtyneisyys Keskusrikospoliisin toimialaan. Tämä olisi myös linjassa toisen Poliisihallituksen alaisen valtakunnallisen yksikön eli Poliisiammattikorkeakoulun rehtorin kelpoisuusvaatimusten määrittelyn kanssa.

KESKUSRIKOSPOLIISI

www.poliisi.fi/keskusrikospoliisi

2. Apulaispoliisipäällikön viran säädettyinä erityisenä kelpoisuusvaatimuksena koulutuksen osalta on työryhmän esityksen mukaan ylempään korkeakoulututkinnon ohella poliisipäällikön tutkinto tai poliisipäällikön virkatutkinto. Kaikissa muissa poliisihallinnon ylemmissä viroissa ja myös monessa asiantuntijatehtävässä esitetään kuitenkin kelpoisuusvaatimukseksi ylempää korkeakoulututkintoa.

Keskusrikospoliisi on työryhmätyöskentelyn aikana esittänyt, että apulaispoliisipäällikön kelpoisuusvaatimusten tulee olla linjassa muiden vastaavantoisten tehtävien kanssa eli kelpoisuusvaatimuksena olisi ylempi korkeakoulututkinto, tehtävän edellyttämä monipuolinen kokemus, käytännössä osoitettu johtamistaito ja johtamiskokemus sekä perehtyneisyys poliisitoimeen.

3. Työryhmän esityksessä vaatimus tehtävän edellyttämästä monipuolisesta kokemuksesta on ulotettu esimerkiksi poliisiylitarkastajan ja poliisilakimiehen tehtävään. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan tämä tulisi olla vain kaikkein ylimmissä viroissa eli poliisiylijohtaja, poliisijohtaja, Keskusrikospoliisin ja Suojelupoliisin päällikkö ja apulaispäälikkö sekä poliisipäällikkö ja apulaispoliisipäällikkö.
4. Työryhmä esittää lisäksi, että toimivalta poliisilaitoksen päällikön määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisessä enintään vuodeksi olisi Poliisihallituksella. Lisäksi työryhmä esittää, että Poliisihallitus myöntäisi poliisilaitoksen päällikölle sivutoimiluvan sekä virkavapauden, jonka saamiseen virkamiehellä on lain tai virkaehtosopimuksen nojalla oikeus, ja muun virkavapauden, joka kestää enintään vuoden.

Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan poliisiylijohtajan rooli poliisipäälliköiden nimityksissä tuli määritellä nykyistä "poliisiylijohtajaa kuultuaan" -kirjausta laajemmaksi. Yksi vaihtoehto tämän toteuttamiselle on kirjauksen muuttaminen muotoon "poliisiylijohtajan esittelystä".

Keskusrikospoliisi on jo työryhmätyöskentelyn aikana tuonut esille näkemyksensä siitä, että sivutoimiluvan myöntämisen tulee säilyä nimittävällä viranomaisella, sillä sivutoimiluvalla saattaa olla merkitystä esimerkiksi sidonnaisuuksien kannalta.

Lakiin perustuvien virkavapauksien osalta eli käytännössä sairauspoissaolojen ja perhepoliittiset poissaolojen, osalta toimivalta voisi hyvin olla Poliisihallituksellakin, mutta käytännössä on selkeämpää, jos kaikkien virkavapauksien myöntäminen on nimittävällä viranomaisella tai asianomaisella ministeriöllä. Toimivallan jakaminen kahdelle virastolle ei ole kannatettavaa.



Reine Inkeroinen
hallintojohtaja



Björn Weckström
rikosylitarkastaja, esikuntapäällikkö

LIITE 6

Eriävä mielipide koulutusjohtaja Petri Alkiora

Eriävä mielipide poliisihallinnon virkojen kelpoisuusvaatimuksia selvittäneen työryhmän raporttiin

Sisäministeriön poliisiosasto asetti 20.3.2015 esiselvityshankkeen uudistamaan ja yhdenmukaistamaan poliisihallinnon säädettyjen virkojen kelpoisuusvaatimuksia. Työryhmän raportin nyt valmistuttua, on tarpeellista esittää seuraavia asiakohtia koskeva eriävä mielipide.

Poliisiammattikorkeakoulun näkökulmasta uudistuksessa on kolme keskeistä asiaa:

- 1.kelpoisuusvaatimuksissa otetaan huomioon poliisin koulutusrakennemuutoksen vaikutukset,
- 2.uudistuksen yhteydessä huolehditaan yksilön oikeusturvasta ja
- 3.muutosten kohdalla varmistetaan poliisihallinnon toimivuus.

Ensimmäinen näkökulma merkitsee sitä, että kelpoisuusvaatimuksista käy selkeästi ilmi poliisin peruskoulutuksen nostaminen ammattikorkeakoulututkintotasolle. Vastaavasti poliisin päällystökoulutus on jatkossa ylempää korkeakoulututkintokoulutusta. Poliisin koulutusrakennemuutosten pitää näkyä vastaavanlaisena kehityksenä myös muiden tutkintojen kohdalla.

Toisessa näkökulmassa huolehditaan siitä, että nykyisten kelpoisuusvaatimusten perusteella mahdollisesti pitkään työskennelleiden työmarkkinakelpoisuus säilyy. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että esimerkiksi korkeakoulututkinnon suorittaneelle tulee turvata mahdollisuus osallistua myös uudistuksen jälkeen avautuvien päällystövirkoihin, mikäli kyseinen henkilö on työskennellyt jo aiemmin vastaavissa tehtävissä. Toisaalta samannimisen korkeakoulututkinnon suorittaneita on kelpoisuusvaatimuksissa kohdeltava yhdenmukaisella tavalla.

Poliisihallinnon toimivuus edellyttää, että poliisihallinnossa olevaa osaamista ja asiantuntemusta kyetään mahdollisimman hyvin ja tehokkaasti hyödyntämään virkojen täyttötilanteessa. Kolmannen näkökulman perusteella ei ole tarkoituksenmukaista muuttaa kelpoisuusvaatimuksia niin, että tehtävään potentiaaliset hakijat karsiutuvat muodollisten seikkojen perusteella valintamenettelyn ulkopuolelle.

Edellä olevan perusteella esitän seuraavia muutoksia:

Työryhmän esitys	Muutosehdotus
12) ylikomisariolla ja rikosylikomisariolla poliisipäällystön tutkinto, poliisipäällystön virkatutkinto, poliisialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto sekä käytännössä osoitettu johtamistaito	12) ylikomisariolla ja rikosylikomisariolla poliisialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, poliisipäällystön tutkinto, poliisipäällystön virkatutkinto taikka ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys sekä käytännössä osoitettu johtamistaito. Virkaan voidaan kuitenkin valita korkeakoulututkinnon suorittanut, jos hänet muutoin katsotaan erityisen ansioituneeksi tehtävään.

<p>15) komisariolla ja rikoskomisariolla poliisipäälystön tutkinto tai poliisipäälystön virkatutkinto tai poliisipäälystön tutkinnon A-osan suorittaminen, poliisin ylempi ammattikorkeakoulututkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto</p>	<p>15) komisariolla ja rikoskomisariolla poliisialan ylempi ammattikorkeakoulututkinto, poliisipäälystön tutkinto, poliisipäälystön virkatutkinto tai poliisipäälystön tutkinnon A-osan suorittaminen taikka ylempi korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys. Virkaan voidaan kuitenkin valita korkeakoulututkinnon suorittanut, jos hänet muutoin katsotaan erityisen ansioituneeksi tehtävään.</p>
<p>17) ylikonstaapelilla ja rikosylikonstaapelilla poliisialipäälystön erikoistumisopintojen suorittaminen, poliisialipäälystötutkinto, poliisipäälystön tutkinnon A-osan suorittaminen tai poliisialipäälystön virkatutkinto taikka poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon lisäksi suoritettu korkeakoulututkinto</p>	<p>17) ylikonstaapelilla ja rikosylikonstaapelilla poliisialipäälystön erikoistumisopintojen suorittaminen, poliisialipäälystötutkinto, poliisialipäälystön virkatutkinto tai poliisipäälystön tutkinnon A-osan suorittaminen taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys.</p>

Muutosehdotusten perustelut:

Kohta 12: ehdotettu kirjaus tuo esille poliisin koulutusrakenteen muutoksen, jossa poliisipäälystön koulutus on jatkossa ylempää korkeakoulututkintotasoa. Vastaava muutos on tehtävä myös muun tutkinnon suorittaneiden kohdalla. En siis rajaisi jälkimmäisen ryhmän kelpoisuutta koskemaan vain niitä henkilöitä, jotka ovat suorittaneet myös poliisin aiemman peruskoulutuksen.

Aikaisemmin päälystötehtävissä toimineet säilyttäisivät kelpoisuutensa siten, että poliisin tutkinnot luetellaan kohdassa tyhjentävästi. Muun alemman korkeakoulututkinnon suorittaneet säilyttävät kelpoisuutensa kohdan viimeisen lauseen avulla eli myös heidän mahdollisuutensa jatkaa vastaavissa tehtävissä säilyvät. Kohdassa ei kuitenkaan tarkoiteta, että uuden poliisialan ammattikorkeakoulututkinnon suorittanutta henkilöä voitaisiin pitää erityisen ansioituneena kysymyksessä olevaan tehtävään.

Lisäksi työryhmän esityksessä olevan muotoilun hyväksyminen tarkoittaisi käytännössä sitä, että kelpoisuusvaatimuksen täyttää poliisin perustutkinnon tai poliisimiehistön virkatutkinnon suorittanut, joka on jatkanut opintojaan ja täydentänyt tutkintonsa poliisi (AMK) -tutkinnoiksi 45 opintopisteen laajuisten opintojen avulla. Poliisialan ylempään ammattikorkeakoulututkinnon (120 opintopistettä) suorittamista ei siis heidän osaltaan vaadittaisi, vaikka näiden opintojen suorittaminen poliisin uutena päälystökoulutuksena on ollut selkeä koulutustavoite. Vastaavasti alun perin poliisi (AMK) -tutkinnon suorittanut ei täyttäisi kelpoisuusvaatimusta, koska hänellä ei ole vaadittua tutkintoyhdistelmää suoritettuna. Mielestäni samannimisen korkeakoulututkinnon suorittaneita tulee kohdella kelpoisuusvaatimuksissa yhdenmukaisella tavalla.

Kohta 15: ehdotettu kirjaus on käytännössä samanlainen kuin edellä kohdassa 12 tarkemmin on kuvattu. Ainoa ero on se, että kelpoisuuden komisario- ja rikoskomisariovirkaan tuottaa myös jatkossa poliisipäälystön tutkinnon A-osan suorittaminen.

Kohta 17: muutosehdotus koskee korkeakoulututkinnon suorittaneita ja tässä kohdassa ehdotan, että kelpoisuusvaatimuksen nykyinen sisältö säilytetään (perehtyneisyyden muotoilu on tosin ehdotettu yhdenmukaisena muiden vastaavien kohtien kanssa). Muulta osin työryhmän esittämä sisältö vastaa näkemystäni. Lisäksi esittämäni muotoilu vastaa työryhmän esityksessä jo olevaa Suojelupoliisin ylietsivän kelpoisuusvaatimusta.

Lopuksi kiirehdin aikaisemmin esitettyihin perusteluihin viitaten poliisialipäällystön kelpoisuusvaatimusten muuttamista niiltä osin kuin on kysymys poliisialipäällystön erikoistumisopintojen maininnan lisäämisestä ja poliisialipäällystön virkatutkinnon maininnan palauttamisesta kyseiseen kohtaan.

Toinen kiirehdittävä asetusmuutos koskee asetuksen 16 §:n viimeisen eli mahdollisesti uuden kolmannen momentin lisäämistä työryhmän esityksestä ilmenevässä muodossa.

Tampereella 7.3.2016

Petri Alkiora
Koulutusjohtaja

LIITE 7

Eriävä mielipide Vesa Nyrhinen

Eriävä mielipide työryhmän loppuraporttiin:

Mietinnöstä poikkeava kanta: Vastustan komisarioiden ja ylikomisarioiden kelpoisuusehtojen supistamista nykyisestä siten, kuin työryhmän enemmistö esittää.

Työryhmän esitykseen kirjoitetulla tavalla koskien luonnosta valtioneuvoston asetukseksi poliisin hallinnosta annetun asetuksen muuttamiseksi ei ole perusteita säätää 16 §:n 1 momentin kohdassa 12 ylikomisarion ja rikosylikomisarion eikä kohdassa 15 komisarion ja rikoskomisarion kelpoisuusehtoja niin, että nykyisestä poiketen korkeakoulututkinto ja perehtyneisyys tehtävääalueeseen eivät toisi enää kelpoisuutta näihin tehtäviin. Esityksessä oleviin kelpoisuusehtoihin tulee näiden kohdalla lisätä siinä mainittujen lisäksi loppuun teksti "taikka korkeakoulututkinto ja tehtävän edellyttämä perehtyneisyys". Näin kelpoisuusehdot säilyisivät nykyisellään.

Perustelut:

Esitetty muutos ei täytä pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelman mukaista vaatimusta siitä, että kelpoisuusvaatimuksia julkisella sektorilla avataan, eikä sitä, mitä työryhmä useiden muiden virkojen kohdalla on tämän mukaisesti esittänyt. Edellä mainittujen virkojen osalta työryhmän esityksessä esitetään meneteltäväksi toisin, sillä niiden kohdalla kelpoisuusvaatimuksia oltaisiin supistamassa.

Esitettyyn muutokseen ei ole perusteita, sillä edellä mainittujen päällystövirkojen osalta on olemassa useita tehtäviä, joissa myös korkeakoulututkinnolla ilman poliisin perustutkintoa on olemassa merkittävää osaamista. Tällaisella koulutustaustalla on näissä viroissa nykyisin useita kymmeniä poliisipäällystövirkamiehiä mm. lupahallinnossa, ulkomaalaistoiminnoissa ja talousrikostutkinnassa. Kaikki näiden virkanimikkeiden tehtävät eivät ole sellaisia operatiivisia tehtäviä, joissa ehdottomana edellytyksenä tulisi pitää poliisin perustutkintoa. Edellä mainituissa viroissa on myös asiantuntijatehtäviä, joissa tarvitaan poliisipäällystön toimivaltaa, mutta ei poliisimiehistötason osaamista. Tällaisia ovat mm. tiedottaja, analyttikko ja tietoturvapääällikkö.

Esitetty muutos merkitsisi sitä, että nykyisin mainituissa viroissa toimivat eivät enää olisi kelvollisia siirtymään saman virkanimikkeen tehtäviin poliisiyksikön sisällä tai toiseen poliisiyksikköön. Suojelupoliisissa ylitarkastajan tai tarkastajan viroissa toimii ja voisi edelleen toimia ilman poliisin perustutkintoa olevia korkeakoulututkinnon suorittaneita, mutta he eivät olisi enää kelvollisia siirtymään edellä mainittuihin samaa hierarkia- ja tehtävätasoa oleviin virkoihin muissa poliisiyksiköissä, vaikka heille olisi muodostunut tehtävissä hyödynnettävää merkittävää kokemusta ja osaamista.

Lisäksi esitetty muutos estäisi mahdollisissa tulevilla organisaatiomuutoksissa pelkän korkeakoulututkinnon suorittaneiden siirtämisen edellä mainittuihin virkoihin, mikä heikentäisi merkittävästi mahdollisia tarpeellisia ja hyödynnettävissä olevia virkajärjestelymahdollisuuksia.

Työryhmän esittämät perustelut eivät puolla esitettyä muutosta, sillä mainittujen päällystövirkojen tehtävissä ei ole tosiasiallisesti tapahtunut sellaisia sisällöllisiä muutoksia, että pelkän korkeakoulututkinnon ja riittävän perehtyneisyyden omaavat olisi syytä sulkea nimitysmahdollisuuksien ulkopuolelle.



Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi



SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET